
На основу члана 32. ст. 1, 2, 3. и 7, а у вези са чланом 27. Закона о ветеринарству у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 34/02) и члан 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), на приједлог Канцеларије за ветеринарство Босне и Херцеговине и Агенције за безбједност хране Босне и Херцеговине, Савјет министара Босне и Херцеговине, на 25. сједници, одржаној 29. октобра 2012. године, донио је

**ПРАВИЛНИК
О ОРГАНИЗАЦИЈИ СЛУЖБЕНИХ КОНТРОЛА
ПРОИЗВОДА ЖИВОТИЊСКОГ ПОРИЈЕКЛА
НАМИЈЕЊЕНИХ ИСХРАНИ ЉУДИ**

ГЛАВА I - УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(Предмет)

- (1) Овим Правилником се утврђују посебна правила организације службених контрола производа животињског поријекла.
- (2) Овај Правилник се примјењује додатно уз Правилник о службеним контролама које се спроводе ради верификације поступања у складу са одредбама прописа о храни и храни за животиње те прописа о здрављу и добробити животиња.
- (3) Овај Правилник се примјењује на дјелатности и лица на која се примјењује Правилник о хигијени производа животињског поријекла.

- (4) Обављање службених контрола у складу са овим Правилником не искључује примарну законску обавезу субјеката који послују са храном да обезбједе безбједност хране у складу са важећим прописима, као ни сваку грађанску и кривичну одговорност која произлази из кршења њихових одредаба.

Члан 2.

(Надлежни органи)

- (1) Надлежни органи за спровођење овог Правилника у Босни и Херцеговини су:
- а) Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине – Канцеларија за ветеринарство Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Канцеларија);
  - б) Надлежни органи ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине: су надлежни органи дефинисани Законом о ветеринарству ("Службене новине Федерације БиХ", број 46/00), Законом о ветеринарству у Републици Српској ("Службени гласник РС", бр. 42/08 и 06/12), Законом о ветеринарству у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 34/02) у случају Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, Законом о инспекцијама ФБиХ ("Службене новине Федерације БиХ", број 69/05), Законом о инспекцијама Републике Српске ("Службени гласник РС", број 74/10) и Законом о инспекцијама Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине ("Службени гласник Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине", бр. 24/08 и 25/08) (у даљем тексту: надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта).
- (2) Надлежни органи из става (1) овога члана обављају своје активности и извршавају своје обавезе у складу са својим надлежностима, према тренутно важећим прописима.

Члан 3.

(Дефиниције)

- (1) У смислу овог Правилника, поједини појмови имају следећа значења:
- а) **службени ветеринар** је ветеринар који је у складу са овим Правилником квалификован да дјелује у том својству и којег је именовао надлежни орган из члана 2. став (1);
  - б) **овлашћени ветеринар** је ветеринар којег је именовао надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта да у његово име обавља посебне службене контроле на фармама;
  - ц) **службени помоћник** је лице које је у складу са овим Правилником квалификовано да дјелује у том својству, које је именовао надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта и које ради под надзором и одговорношћу службеног ветеринара;
  - д) **ознака здравствене исправности** је ознака која, кад је стављена, указује да су обављене службене контроле у складу са овим Правилником.
- (2) Према потреби, примјењују се и дефиниције из:
- а) Закона о храни ("Службени гласник БиХ", број 50/04);
  - б) Одлуке о нуспроизводима животињског поријекла и њиховим производима који нису намијењени исхрани људи ("Службени гласник БиХ", број 19/11), а које се односе на

животињске нуспроизводе, преносиве спонгиформне енцефалопатије (ТСЕ) и специфични ризични материјал;

- ц) Правилника о службеним контролама које се спроводе ради верификације поступања у складу са одредбама прописа о храни и храни за животиње те прописа о здрављу и добробити животиња;
- д) Правилника о хигијени хране;
- е) Правилника о хигијени хране животињског поријекла.

ГЛАВА II - СЛУЖБЕНЕ КОНТРОЛЕ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА ОБЈЕКТЕ

Члан 4.

(Одобравање објеката)

- (1) Ако важећи прописи захтијевају одобрење објеката, надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта обављају посјету на лицу мјеста. Надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта одобрава објекат за дотичне дјелатности једино ако субјекат у пословању са храном докаже да испуњава одговарајуће захтјеве из Правилника о хигијени хране и Правилника о хигијени хране животињског поријекла, те остале одговарајуће захтјеве прописа о храни.
- (2) Надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта може да изда условно одобрење ако се посјетом на лицу мјеста утврди да објекат удовољава свим захтјевима у погледу инфраструктуре и опреме. Надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта додјељује пуно одобрење једино ако се новом посјетом на лицу мјеста, која се обавља у року од три мјесеца од додјеле условног одобрења, утврди да објекат испуњава остале захтјеве из става (1) овог члана. Ако објекат оствари очито напредак, али још увијек не удовољава свим тим захтјевима, надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта може да продужи условно одобрење. Међутим, условно одобрење не смије да траје дуже од укупно шест мјесеци.
- (3) Сваком одобреном објекту, укључујући и оне којима је издато условно одобрење, надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта додјељује број одобрења којем се могу додати и шифре како би се означила врста производа животињског поријекла који се производе. Број одобрења које се додјељује велетржницама може да укључује и додатне бројеве који означавају јединице или групе јединица које продају или производе производе животињског поријекла.
- (4) Уколико се ради о велетржницама, надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта може да укине или привремено да одузме одобрење за одређене јединице или групе јединица.
- (5) Ст. (1), (2) и (3) овог члана примјењују се и:
- а) на објекте који производе животињског поријекла почињу да стављају на тржиште на дан или послје почетка примјене овог Правилника;
  - б) на објекте који производе животињског поријекла већ стављају на тржиште, али за које се прије није захтијевало одобрење. У овом другом случају, посјета коју надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта обавља на лицу мјеста и која је предвиђен ставом (1) овог члана, обавља се што је могуће прије.
- (6) Став (4) овог члана се примјењује и на одобрене објекте који су производе животињског поријекла

ставили на тржиште у складу са важећим прописима непосредно прије примјене овог Правилника.

- (7) Канцеларија води ажуриране пописе одобрених објеката са њиховим припадајућим бројевима одобрења и другим битним подацима.

Члан 5.

(Општа начела службених контрола)

- (1) Субјекти у пословању са храном су дужни да пруже сву потребну помоћ надлежним органима из члана 2. став (1) овог Правилника како би им се омогућило успјешно обављање службених контрола.
- (2) Субјекти у пословању са храном на захтјев надлежних органа из члана 2. став (1) овог Правилника морају обезбиједити:
- приступ зградама, просторима, уређајима или другој инфраструктури;
  - да сва документација и евиденција прописана овим Правилником или коју надлежни органи из члана 2. став (1) овог Правилника сматрају потребном за оцјену стања буде на располагању.
- (3) Надлежни органи из члана 2. став (1) овог Правилника спроводе службене контроле како би провјерили испуњавају ли субјекти у пословању са храном услове прописане одредбама:
- Правилника о хигијени хране;
  - Правилника о хигијени хране животињског поријекла;
  - Одлуке о нуспроизводима животињског поријекла и њиховим производима који нису намијењени исхрани људи ("Службени гласник БиХ", број 19/11).
- (4) Службене контроле из става (1) овог члана обухваћају:
- ревизије у вези са примјеном добре хигијенске праксе и поступака који се заснивају на систему анализе опасности и управљања критичним контролним тачкама (НАССР);
  - службене контроле које су наведене у чл. 6. до 9. овог Правилника;
  - све посебне послове у вези са ревизијама које су наведене у Прилозима овог Правилника.
- (5) Ревизијом добре хигијенске праксе провјерава се да ли субјекти у пословању са храном стално и правилно примјењују поступке који се односе најмање на сљедеће:
- контролу података о прехранбеном ланцу;
  - конструкцију, уређење и одржавање простора и опреме;
  - хигијену прије, током и после обављања послова;
  - личну хигијену особља;
  - образовање у подручју хигијене и радних поступака;
  - сузбијање штеточина;
  - квалитет воде;
  - контролу температуре;
  - контролу хране која улази и напушта објекат и контролу пратеће документације.

- (6) Ревизијом поступака који се заснивају на систему анализе опасности и управљања критичним контролним тачкама (НАССР) провјерава се примјењују ли субјекти у пословању са храном те поступке стално и правилно, при чему се нарочито провјерава пружају ли ти поступци гаранције утврђене у Одјељку II Прилога II Правилника о хигијени хране животињског поријекла, те се

нарочито утврђује да ли ти поступци гарантују, у мјери у којој је то могуће, да производи животињског поријекла:

- задовољавају микробиолошке критеријуме у складу са важећим прописима;
  - да су у складу са важећим прописима који се односе на резидуе, контаминанте и забрањене материје;
  - да не садрже физичке опасности, као што су страна тијела.
- (7) Ако, у складу са Правилником о хигијени хране, субјекат у пословању са храном примјењује поступке који су наведени у водичима за примјену начела НАССР система, умјесто да утврди властите посебне поступке, ревизијом се провјерава правилна примјена тих водича.
- (8) Поред верификације усклађености са осталим условима у погледу сљедивости, у свим објектима који су одобрени у складу са овим Правилником врши се и верификација усклађености са одредбама Правилника о хигијени хране животињског поријекла које се односе на стављање идентификационих ознака.
- (9) Ако се ради о клаоницама, објектима за обраду дивљачи и расјекаваоницама, који стављају у промет свјеже месо, службени ветеринар обавља ревизије у складу са захтјевима из ст. (4) и (5) овог члана.
- (10) Приликом обављања ревизије надлежни орган из члана 2. став (1) овог Правилника нарочито треба да:
- утврди удовољава ли особље и послови које то особље обавља у објекту у свим фазама производног процеса одговарајућим захтјевима Правилника који су наведени у ставу (3) тач. а) и б) овог члана, а као надопуна ревизијама, може да спроводи тестове ефикасности како би се увјерило да ефикасност особља удовољава утврђеним параметрима;
  - верификује све релевантне записе субјекта који послује са храном;
  - узме узорке за лабораторијско испитивање кад год је то потребно;
  - документује све елементе које је узео у обзир као и све налазе ревизије.
- (11) Врста и обим ревизије за поједине објекте зависи од процијењеног ризика, а у ту сврху, надлежни органи из члана 2. став (1) овог Правилника редовно процијењују:
- ризике за јавно здравље и, према потреби, ризике за здравље животиња;
  - у случају клаоница, аспекте добробити животиња;
  - врсту и продуктивност процеса који се спроводе;
  - пријашње понашање субјекта у пословању са храном у погледу удовољавања одредбама прописа о храни.

Члан 6.

(Свјеже месо)

- (1) Надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта морају обезбиједити да се службене контроле у погледу свјежег меса обављају у складу са Прилогом I овог Правилника.
- (2) Службени ветеринар обавља инспекцијске прегледе у клаоницама, објектима за обраду дивљачи и расјекаваоницама, који стављају у промет свјеже месо, у складу са општим захтјевима из Одјељка I Главе II Прилога I овог Правилника и у складу са посебним

- захтјевима из Одјелка IV Прилога I овог Правилника, а нарочито што се тиче:
- а) података о прехранбеном ланцу;
  - б) прегледа прије клања (ante mortem);
  - ц) добробити животиња;
  - д) прегледа послје клања (post mortem);
  - е) специфичног ризичног материјала и других животињских нуспроизвода;
  - ф) лабораторијског испитивања.
- (3) Трупови домаћих папкара и копитара, дивљих сисара из узгоја осим лагоморфа, те крупне дивљачи као и половице, четвртине и дијелови добијени расијецањем половина на три дијела намијењених велепродаји обиљежавају се ознаком здравствене исправности у клаоницама и објектима за обраду дивљачи у складу са Одјелком I Глава III Прилога I овог Правилника.
- (4) Ознаку здравствене исправности ставља службени ветеринар, или се она ставља под његовом одговорношћу, ако се службеним контролама не утврде никакви недостаци због којих би месо било неприкладно за исхрану људи.
- (5) Након што обави контроле из ст. (2) и (3) овог члана, службени ветеринар предузима одговарајуће мјере које су наведене у Прилогу I Одјелку II овог Правилника, а нарочито што се тиче:
- а) обавјештавања о резултату инспекцијских прегледа;
  - б) одлука које се односе на податке о прехранбеном ланцу;
  - ц) одлука које се односе на живе животиње;
  - д) одлука које се односе на добробит животиња;
  - е) одлука које се односе на месо.
- (6) При обављању службених контрола које се спроводе у складу са Одјелком I и II Прилога I овог Правилника службеном ветеринару могу да помажу службени помоћници на начин предвиђен Одјелком III Главом I овог Правилника. У том случају, они раде као дио независног тима.
- (7) Надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта морају да располажу са довољним бројем службеног особља за обављање службених контрола које се захтијевају на основу Прилога I са учесталосту која је утврђена у Одјелку III Глави II.
- (8) Број службеног особља које мора да буде присутно на линији клања у одређеној клаоници процјењује се на основу анализе ризика, а број укљученог службеног особља одређују надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта и њихов број мора да буде толики да се могу испунити сви захтјеви из овог Правилника.
- (9) Надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта могу да одобре:
- а) особљу клаонице да помаже при службеним контролама тако што ће, под надзором службеног ветеринара, обављати одређене посебне послове у вези са производњом меса перади лагоморфа у складу са Прилогом I Одјелком III Главом III Дијелом А. овог Правилника, под условом да то особље:
    - 1) буде квалификовано и оспособљено у складу са тим одредбама;
    - 2) ради независно од производног особља;
    - 3) пријављује сваки недостатак службеном ветеринару.
  - б) особљу клаонице да обавља одређене послове узорковања и испитивања у складу са Прилогом I

Одјелком III Главом III Дијелом Б овог Правилника.

- (10) Надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта морају обезбиједити да службени ветеринари и службени помоћници буду квалификовани и оспособљени у складу са Прилогом I Одјелком III Главом IV овог Правилника.

Члан 7.

(Живи шкољкаши)

Надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта морају обезбиједити да производња и стављање у промет живих шкољкаша, живих бодљикаша, живих плаштењака и живих морских пужева буду подвргнути службеним контролама у складу са Прилогом II овог Правилника.

Члан 8.

(Производи рибарства)

Надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта морају обезбиједити да се службене контроле у погледу производа рибарства обављају у складу са Прилогом III овог Правилника.

Члан 9.

(Сирово млијеко и млијечни производи)

Надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта морају обезбиједити да се службене контроле у погледу сировог млијека и млијечних производа обављају у складу са Прилогом IV овог Правилника.

ГЛАВА III - ПОСТУПЦИ ПРИ УВОЗУ

Члан 10.

(Општа начела и услови)

Како би се обезбиједила уједначена примјена начела и услова утврђених прописима о храни и Дијелу VI Главе II Правилника о службеним контролама које се спроводе ради верификације поступања у складу са одредбама прописа о храни и храни за животиње те прописа о здрављу и добробити животиња примјењују се поступци утврђени у Глави III овог Правилника.

Члан 11.

(Листа одобрених земаља и дијелова земаља за увоз)

- (1) Увоз производа животињског поријекла дозвољен је само из земаља или дијела земаља које се налази на листи коју саставља и ажурира Канцеларија.
- (2) Земља или дио земље се уврштава на листу из става (1) овог члана уколико је одобрена за извоз у земље Европске уније или ако је од стране Канцеларије обављена контрола у складу са чланом 26. став (2) Закона о ветеринарству у Босни и Херцеговини.
- (3) Изузетно од става (2) овог члана на листу може да се стави и земља на основу посебних међународних споразума које је потписала Босна и Херцеговина (у даљем тексту: БиХ).
- (4) Листе састављене у складу са овим чланом могу се комбиновати са другим листама састављеним у сврхе заштите јавног здравља и здравља животиња.
- (5) Приликом састављања или ажурирања листи, треба се посебно водити рачуна о критеријумима наведеним у Правилнику о службеним контролама које се спроводе ради верификације поступања у складу са одредбама прописа о храни и храни за животиње те прописа о здрављу и добробити животиња. У обзир се требају узимати и:
  - а) законодавство земље извознице које се односи на:
    - 1) производе животињског поријекла,

- 2) употребу ветеринарских лијекова, укључујући прописе о њиховој забрани или одобравању, њиховој дистрибуцији и стављању у промет те прописе о управи и инспекцијском прегледу,
- 3) припрему и употребу сточне хране, укључујући поступке за употребу адитива те припрему и употребу љековите хране за животиње као и на хигијенски квалитет сировина које се употребљавају за припремање сточне хране и хигијенски квалитет коначног производа;
- б) хигијенски услови који се током производње, израде, руковања, складиштења и отпреме стварно примјењују на производе животињског поријекла намијењене извозу у БиХ;
- ц) сва искуства у продаји производа из земље извознице и резултати спроведених контрола при увозу;
- д) резултати контрола које је БиХ спровела у земљи извозници, нарочито резултати оцјењивања надлежних органа, те мјере које су надлежни органи предузели на основу препорука које су им упућене након контроле од стране БиХ;
- е) постојање, спровођење и објављивање одобрених програма за сузбијање зооноза; и
- ф) постојање, спровођење и објављивање одобрених програма за контролу остатака (резидуа).
- (6) Канцеларија води листе састављене или ажуриране у складу са овим чланом и ставља их на располагање јавности.

Члан 12.

(Регистар одобрених објеката за увоз)

- (1) Увоз производа животињског поријекла у БиХ дозвољен је ако су отпремљени из, добијени или припремљени у објектима који се налазе уписани у регистар Канцеларије који се припрема и ажурира у складу са овим чланом, осим:
- а) ако се од случаја до случаја одлучи да су гаранције које одређена земља пружа у погледу увоза одређених производа животињског поријекла таква да поступак предвиђен овим чланом није потребан да би се обезбиједила усклађеност са одредбама става (2) овог члана;
- б) у случајевима који су утврђени у Прилогу V овог Правилника;
- (2) Свјеже месо, млевено месо, месни приправци, месни производи и машински откоштено месо смију се увозити у БиХ једино ако су произведени од меса добијеног у клаоницама и расјекаваоницама које се налазе уписане у регистар Канцеларије или у извозним објектима одобреним од стране Европске уније.
- (3) Објекат се може уписати у регистар Канцеларије једино ако надлежни орган земље поријекла може обезбиједити гаранције да:
- а) објекат, заједно са свим објектима у којима се рукује сировинама животињског поријекла које се употребљавају за производњу дотичних производа животињског поријекла, испуњава одговарајуће услове БиХ, а нарочито оне из Правилника о хигијени хране животињског поријекла или услове за које је, при одлучивању о уврштавању те земље у одговарајућу листу у складу са чланом 11. овог Правилника утврђено да су еквивалентни тим условима;

- б) инспекцијска служба у тој земљи надзире објекте и ако је потребно ставља на располагање Канцеларији све битне податке о објектима који достављају сировине;
- ц) надлежни орган у тој земљи има стварна овлашћења да забрани објектима извоз у БиХ у случају да објекти не испуњавају захтјеве из тачке а) става (3) овог члана.
- (3) Канцеларија редовно ставља на располагање јавности регистре припремљене и ажуриране у складу са овим чланом.

Члан 13.

(Живи шкољкаши, бодљикаши, плаштењаци и морски пужеви)

- (1) Одступајући од члана 12. став (1) тачка б) живи шкољкаши, бодљикаши, плаштењаци и морски пужеви морају да потичу из производних подручја у земљама које су уврштени у регистре који се састављају и ажурирају у складу са чланом 12. овог Правилника.
- (2) Став (1) овог члана не примјењује се на чешљаче (pectinidae) изловљене изван разврстаних производних подручја, међутим службене контроле чешљача (pectinidae) се обављају у складу са Прилогом II Главом III овог Правилника.
- (3) Прије састављања регистара из става (1) овог члана посебно се:
- а) морају узети у обзир гаранције које надлежни орган земље може дати у погледу испуњавања услова прописаних овим Правилником који се односе на разврставање и контролу производних подручја;
- б) обавља инспекцијски преглед организоване од стране Канцеларије на лицу мјеста, осим:
- 1) ако утврђени ризик не захтјева обављање тог прегледа;
- 2) ако се при одлучивању о уврштавању одређеног производног подручја на попис у складу са ставом (1) овог члана утврди да остали подаци указују на то да надлежни орган те земље пружа потребне гаранције.
- (4) Канцеларија редовно ставља на располагање јавности регистре припремљене и ажуриране у складу са овим чланом.

Члан 14.

(Сертификати)

- (1) Сертификат који прати пошиљку животињског поријекла при увозу у БиХ мора да удовољава захтјевима из Прилога VI овог Правилника и одредбама Одлуке о ветеринарској свједоци о здравственом стању животиња и пошиљака животињског поријекла у унутрашњем и међународном промету ("Службени гласник БиХ", бр. 33/03, 14/04 и 35/05).
- (2) Сертификат потврђује да производ испуњава:
- а) услове који су за те производе прописани Правилником о хигијени хране и Правилником о хигијени хране животињског поријекла или одредбе које су еквивалентне тим захтјевима;
- б) све посебне услове за увоз утврђене у складу са Правилником о службеним контролама које се спроводе ради верификације поступања у складу са одредбама прописа о храни и храни за животиње те прописа о здрављу и добробити животиња.

- (3) Сертификат може да укључује и појединости које се захтијевају на основу других важећих прописа у подручју јавног здравља и здравља животиња.
- (4) Канцеларија може да одобри изузећа од става (1) овог члана ако се на неки други начин могу да одобре гаранције предвиђене ставом (2) овог члана.

Члан 15.

(Посебне одредбе за производе рибарства)

- (1) Поступци утврђени у овој Глави не примјењују се на свјеже производе рибарства који се искрцавају у БиХ директно са рибарског брода који плови под заставом друге земље. Службене контроле таквих производа рибарства обављају се у складу са Прилогом III.
- (2) Брод творница или брод хладњача који плови под заставом друге земље, а који увози производе рибарства у БиХ мора да буде уписан у регистар.
- (3) Бродови из става (2) овог члана се уписују у регистар на један од следећих начина:
- у складу са поступком из члана 12. овог Правилника, или
  - у случају:
    - да надлежни орган земље под чијом заставом плови дотични брод преда надлежност за службену инспекцијску контролу дотичног брода надлежном органу друге земље под условом:
      - да је земља којој се дотични брод предаје у надлежност уврштена на листу земаља, састављену у складу са чланом 11. овог Правилника, из којих је допуштен увоз производа рибарства;
      - да су сви производи рибарства са дотичног брода, који су намијењени стављању у промет у БиХ, искрцани директно у земљи којој је дотични брод предат у надлежност;
      - да је надлежни орган којем је дотични брод предат у надлежност обавио инспекцијски преглед истог и да је изјавио да брод удовољава захтјевима БиХ;
      - да је надлежни орган којем је дотични брод предат у надлежност изјавио да ће редовно обављати инспекцијски преглед брода како би се обезбиједило да он и даље удовољава захтјевима БиХ;
    - да надлежни орган земље под чијом заставом плови дотични брод преда надлежност за службену инспекцијску контролу надлежним органима у БиХ за дотични брод - бродове, под условом:
      - да су сви производи рибарства са дотичног брода, који су намијењени стављању у промет у БиХ, искрцани директно у БиХ;
      - да је надлежни орган у БиХ обавио инспекцијски преглед брода и да је изјавио да брод удовољава захтјевима БиХ;
      - да надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта у БиХ редовно обавља инспекцијски преглед брода како би обезбиједио да он и даље удовољава захтјевима БиХ.

- (4) Канцеларија редовно ставља на располагање јавности регистре припремљене и ажуриране у складу са овим чланом.

- (5) Ако се производи рибарства увозе директно са рибарског брода или брода хладњаче, сертификат из члана 14. овог Правилника може да замијени исправа коју је потписао капетан брода.

ГЛАВА IV - ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 16.

(Прилози)

Прилози од I до IV чине саставни дио овог Правилника.

Члан 17.

(Измјене и прилагођавање Прилога)

- (1) Савјет министара Босне и Херцеговине, на приједлог Канцеларије, може да донесе мјере за прилагођавање захтјева утврђених у Прилогу I овог Правилника.
- (2) Мјера из става (1) овог члана имају за циљ да:
- омогуће наставак примјене традиционалних метода у свакој фази производње, прераде или дистрибуције хране;
  - одговори на потребе предузећа у прехранбеном сектору који имају ниску продуктивност или се налазе у регијама у којима постоје посебна географска ограничења;
  - омогући извођење пилот пројеката како би се испитале нове могућности контролисања хигијене меса.
- (3) Мјере из става (1) овог члана се нарочито односе на следеће елементе Прилога I овог Правилника:
- податке о прехранбеном ланцу;
  - присуство надлежних органа у објекта.

Члан 18.

(Усвајање мјера за спровођење)

- (1) Савјет министара Босне и Херцеговине, на приједлог Канцеларије може да донесе посебне мјере спровођења у складу са измјенама Прилога I до VI овог Правилника како би се утврдили:
- тестови за оцјену рада субјеката у пословању са храном и њиховог особља;
  - методе обавјештавања о резултатима инспекцијских прегледа;
  - критеријуми према којима ће се одређивати, на основу анализе ризика, када службени ветеринар не мора да буде присутан у клаоницама и објектима за прераду дивљачи током прегледа прије и после клања;
  - правила о садржају тестова за службене ветеринаре и службене помоћнике;
  - микробиолошки критеријуми за контролу процеса у вези са хигијеном у објектима;
  - други могући поступци те серолошки или други лабораторијски тестови који пружају гаранције које су најмање еквивалентне посебним поступцима прегледа после клања описаних у Прилогу I Одјелку IV овог Правилника и који их, ако то одлучи надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта, могу да замијене;
  - околности у којима, с обзиром на пољопривредну фарму, регију или државу поријекла и начела анализе ризика, нису потребни одређени посебни поступци прегледа после клања који су описани у Прилогу I Одјелку IV овог Правилника;
  - правила лабораторијског испитивања;

- и) хладни третман којем се, с обзиром на цистицеркозу и трихинелозу, мора да подвргне месо;
- ј) услови под којима се пољопривредне фарме и регије могу да прогласе слободним од цистицеркуса и трихинеле;
- к) методе које треба примјењивати при испитивању услова из Прилога I Одјелка IV Главе IX овог Правилника;
- л) за товне свиње, критеријуми за контролисање услова смјештаја и интегрисаних система производње;
- м) критеријуми за разврставање производних подручја и подручја за поновно полагање живих шкољакаша, у сарадњи са одговарајућом референтном лабораторијом, укључујући:
  - 1) граничне вриједности и аналитичке методе за морске биотоксине;
  - 2) поступке испитивања вируса и виролошке стандарде;
  - 3) планове узорковања те методе и допуштена аналитичка одступања која се примјењују при провјеравању усклађености са критеријумима;
- н) органолептичке критеријуме за оцјену свјежине производа рибарства;
- њ) аналитичке граничне вриједности, аналитичке методе и планове узорковања за службене контроле производа рибарства које се захтијевају на основу Прилога III, укључујући и оне који се односе на паразите и контаминанте из околине;
- о) методу којом ће се, у складу са чл. 11. до 15. овог Правилника, стављати на располагање јавности пописи земаља и регистри објеката земаља из којих је дозвољен увоз у Босну и Херцеговину.

Члан 19.

(Прелазне одредбе)

До успостављања службених контрола у складу са одредбама овог Правилника, а у периоду који није дужи од двије године од дана ступања на снагу овог Правилника, послове службене контроле могу да обављају и овлашћене ветеринарске организације, односно овлашћени ветеринарски инспектори у складу са важећим прописима.

Члан 20.

(Престанак важења)

Ступањем на снагу овог Правилника престаје да важи Одлука о начину обављања ветеринарско - здравственог прегледа и контроле животиња прије клања и производа животињског поријекла ("Службени гласник БиХ", број 82/06).

Члан 21.

(Ступање на снагу)

Овај Правилник ступа на снагу осам дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ", а примјењује се шест мјесеци након ступања на снагу.

СМ број 214/12

29. октобра 2012. године

Сарајево

Предсједавајући

Савјета министара БиХ

Вјекослав Беванда, с. р.

ПРИЛОГ I СВЈЕЖЕ МЕСО

ОДЈЕЉАК I: ПОСЛОВИ СЛУЖБЕНОГ ВЕТЕРИНАРА ГЛАВА I: ПОСЛОВИ У ОКВИРУ РЕВИЗИЈЕ

1. Поред општих захтјева из члана 5. став (5) овог Правилника који се односе на ревизије примјене

добре хигијенске праксе, службени ветеринар мора провјерити да ли се субјекат у пословању са храном непрекидно придржава својих властитих поступака у вези са сакупљањем, превозом, складиштењем, руковањем, обрадом и употребом или збрињавањем животињских нуспроизвода, укључујући специфични ризични материјал, за које је одговоран субјекат у пословању са храном.

2. Поред општих захтјева из члана 5. став (6) овог Правилника који се односе на ревизије примјене начела који се заснивају на систему анализе опасности и управљања критичним контролним тачкама (НАССР), службени ветеринар мора провјерити да ли поступци које примјењује субјекта у пословању са храном гарантују, у мјери у којој је то могуће, да месо:
  - (а) не показује патофизиолошке аномалије или промјене;
  - (б) не садржи фекална или друга онечишћења; и
  - (ц) не садржи специфични ризични материјал, осим у складу са важећим прописима, и да је произведено у складу са важећим прописима који се односи на преносиве спонгиформне енцефалопатије (ТСЕ).

ГЛАВА II: ПОСЛОВИ У ОКВИРУ ИНСПЕКЦИЈСКОГ ПРЕГЛЕДА

При обављању инспекцијских прегледа у складу са овом Главом, службени ветеринар мора узети у обзир резултате ревизија обављених у складу са чланом 5. овог Правилника и Главом I овог Прилога. Према потреби, у складу с тим треба усмјерити послове у оквиру инспекцијског прегледа.

А. ПОДАЦИ О ПРЕХРАМБЕНОМ ЛАНЦУ

1. Службени ветеринар мора да провјери и анализира релевантне податке који се налазе у евиденцијама пољопривредне фарме из које потичу животиње намијењене клању те при обављању прегледа прије и послје клања мора да узме у обзир документоване резултате тих провјера и анализа.
2. При обављању инспекцијског прегледа, службени ветеринар мора да узме у обзир службене исправе које прате животиње као и све изјаве ветеринара, укључујући службене и овлашћене ветеринаре, који су обавили контроле на нивоу примарне производње.
3. Ако субјекти у пословању са храном који дјелују у прехранбеном ланцу предузимају додатне мјере како би гарантовали здравствену исправност хране, примјењујући интегрисане системе, властите системе контроле, поступке потврђивања (цертификације) од стране треће стране или нека друга средства, и ако су те мјере документоване, а животиње на које се оне односе јасно означене, службени ветеринар може то узети у обзир при обављању инспекцијског прегледа и разматрања поступака заснованих на систему НАССР.

Б. ПРЕГЛЕД ПРИЈЕ КЛАЊА (ANTE MORTEM ПРЕГЛЕД)

1. У складу са одредбама тач. 4) и 5) овог Дијела:
  - (а) службени ветеринар мора да прегледа све животиње прије клања;
  - (б) тај преглед мора да се обави у року од 24 часа од доласка у клаоницу и мање од 24 часа прије клања.

Поред тога, службени ветеринар може да захтијева обављање инспекцијског прегледа у било које друго вријеме.

Прегледом прије клања (ante mortem прегледом) нарочито мора да се утврди постоје ли код дотичне животиње знакови који:

- (а) указују да је угрожена њена добробит; и
  - (б) указују на стање које би могло штетно да дјелује на здравље људи или животиња, при чему посебну пажњу треба усмјерити на откривање зооноза и болести за које су прописана правила о здрављу животиња у важећим прописима.
3. Поред рутинског прегледа прије клања, службени ветеринар мора да обави клинички преглед свих животиња које је субјекат у пословању са храном или службени помоћник евентуално одвојио на страну.
  4. У случају присилног клања изван клаонице као и у случају уловљене слободноживуће дивљачи, службени ветеринар у клаоници или објекту за обраду дивљачи мора да прегледа изјаву која прати тијело животиње, а коју је издао ветеринар или обучено лице у складу са одредбама Правилника о хигијени хране животињског поријекла.
  5. Уколико је то предвиђено Одјељком III Главом II или Одјељком IV овог Прилога, преглед прије клања може да се обави на фарми поријекла. У тим случајевима, службени ветеринар у клаоници треба да обави преглед прије клања једино у оним случајевима и у оној мјери у којој је то предвиђено.

Ц. ДОБРОБИТ ЖИВОТИЊА

Службени ветеринар мора да провјери усклађеност са одговарајућим прописима о добробити животиња, као што су прописи о заштити животиња у тренутку клања и током превоза.

Д. ПРЕГЛЕД ПОСЛИЈЕ КЛАЊА (POST MORTEM ПРЕГЛЕД)

1. Послије клања, трупови и пратећи клаонички производи морају се без одгађања подвргнути post mortem прегледу. Све вањске површине морају се визуелно прегледати. У ту сврху може се, уколико је потребно, минимално руковати трупом или клаоничким производима или употребити посебну техничку опрему. Посебна пажња се мора усмјерити на откривање зооноза и болести за које су прописана правила о здрављу животиња у важећим прописима. Брзина линије клања и број присутног инспекцијског особља морају да буду такви да омогуће исправно обављање инспекцијског прегледа.
2. Додатна испитивања као што су палпација и инцизија дијелова трупа и клаоничких производа те лабораторијска испитивања морају се обавити кад год се сматрају потребним за:
  - (а) постављање коначне дијагнозе;
  - (б) откривање:
    - (i) болести животиња,
    - (ii) остатака (резидуа) или контаминаната у количинама које премашују максимално дозвољене количине прописане важећим прописима,
    - (iii) неусклађености са прописаним микробиолошким критеријумима,
    - (iv) осталих фактора који би могли захтијевати да се месо прогласи неприкладним за исхрану људи или да се ограничи његова

употреба, нарочито ако се ради о присилно закљаним животињама.

3. Службени ветеринар мора да захтијева да се за потребе прегледа послје клања трупови домаћих копитара, говеда старијих од шест мјесеци и домаћих свиња старијих од четири седмице расијеку на половине по уздужној црти кичме. Ако то преглед захтијева, службени ветеринар може да захтијева да се било која глава или труп расијеку уздужно. Како би се узеле у обзир одређене прехранбене навике, технолошки развој или посебне санитарне прилике, надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта могу допустити да се на преглед доставе трупови домаћих копитара, говеда старијих од шест мјесеци и домаћих свиња старијих од четири седмице нерасјечени на половине.
4. Током прегледа морају се предузети мјере опреза како би се обезбједило да контаминација меса узрокована радњама као што су палпација, зарезивање или инцизија буде сведена на најмању могућу мјеру.
5. У случају присилног клања, труп се мора што је могуће прије подвргнути post mortem прегледу у складу са тач. 1. до 4. овог Дијела прије него се прогласи прикладним за људску исхрану.

Е. СПЕЦИФИЧНИ РИЗИЧНИ МАТЕРИЈАЛ И ОСТАЛИ НУСПРОИЗВОДИ ЖИВОТИЊСКОГ ПОРИЈЕКЛА

У складу са важећим прописима који се односе на специфични ризични материјал и друге нуспроизводе животињског поријекла, службени ветеринар мора да контролише уклањање, одвајање и, према потреби, означавање тих производа. Службени ветеринар надзире да субјекат у пословању са храном предузме све потребне мјере како би се током клања (укључујући омамљивање) и уклањања специфичног ризичног материјала избјегла контаминација меса таквим материјалом.

Ф. ЛАБОРАТОРИЈСКО ИСПИТИВАЊЕ

1. Службени ветеринар обезбјеђује да се обави узорковање, да се узорци правилно означе, да се њима правилно рукује те да се на правилан начин пошаљу одговарајућој лабораторији у оквиру:
  - (а) праћења и сузбијања зооноза и узрочника зооноза;
  - (б) посебних лабораторијских испитивања у сврху дијагностиковања преносивих спонгиформних енцефалопатија (ТСЕ) у складу са Правилником којим се утврђују мјере за спречавање, контролу и искорјењивање трансмисивних спонгиформних енцефалопатија;
  - (ц) откривања недопуштених материја или производа те контроле одређених материја, нарочито у оквиру годишњег плана праћења резидуа у складу са Одлуком о праћењу резидуа одређених материја у живим животињама и у производима животињског поријекла ("Службени гласник БиХ", број 1/04 и 40/09);
  - (д) откривања болести за које су прописана правила о здрављу животиња у важећим прописима.
2. Службени ветеринар обезбјеђује и надзире да се обаве сва друга потребна лабораторијска испитивања.

ГЛАВА III - ОЗНАКА ЗДРАВСТВЕНЕ ИСПРАВНОСТИ

1. Службени ветеринар надзире стављање ознака здравствене исправности као и саме ознаке која се употребљава.
2. Службени ветеринар мора нарочито обезбиједити:
  - (а) да се ознака здравствене исправности стави једино на животиње (домаће папкаре и копитаре, дивље сисаре из узгоја искључујући лагоморфе и крупну слободноживућу дивљач) које су биле подвргнуте прегледу прије и послје клања у складу са овим Правилником и ако не постоје разлози на основу којих би се месо могло прогласити неприкладним за исхрану људи. Међутим, ознака здравствене исправности може да се стави и прије него се добију резултати испитивања на трихинелозу ако се службени ветеринар увјери да ће се месо дотичне животиње ставити на тржиште једино ако резултати буду задовољавајући;
  - (б) да се ознака здравствене исправности стави на вањску страну трупа, било да се отисне тинтом или у облику врућег жига, на такав начин да када се трупови расијекну на половице или четвртине, или половице на три дијела, сваки комад садржи ознаку здравствене исправности.
3. Облик и садржај ознаке здравствене исправности је прописан Правилником о обиљежавању сировина и производа животињског поријекла и изради, облику и садржају ветеринарских ознака ("Службени гласник БиХ", број 82/09)
4. У случају увозних пошиљки ознака мора да буде овалног облика, широка најмање 6,5 цм и висока најмање 4,5 цм те мора да садржава сљедеће податке исписане јасно читљивим знаковима:
  - (а) на ознаци мора да буде наведено име државе у којој се налази објекат, при чему то име може да буде написано у цјелости или у облику двословне шифре према одговарајућој ISO норми.
  - (б) на ознаци мора да буде наведен број одобрења клаонице;
5. Слова на ознаци морају да буду висока најмање 0,8 цм, а бројеви најмање 1 цм. Код обиљежавања јањади, козлића и одојака, величина ознаке здравствене исправности и знакова које она садржи може да се смањи.
6. Бојила која се употребљавају за ознаке здравствене исправности морају да буду допуштена у складу са важећим прописима који се односе на употребу бојила у прехранбеним производима.
7. На ознаци здравствене исправности може да се наведе и службени ветеринар који је обавио здравствени преглед меса.
8. Месо животиња које су присилно заклане изван клаонице мора да буде означено посебном ознаком здравствене исправности која мора да се разликује од ознаке здравствене исправности предвиђене овом Главом или идентификационе ознаке предвиђене Прилогом II Одјелком I Правилника о хигијени производа животињског поријекла.
9. Месо слободноживуће дивљачи са које није скинута кожа може да се обиљежи ознаком здравствене исправности једино ако се, након скидања коже у објекту за обраду дивљачи, подвргне прегледу послје

клања (post mortem прегледу) и прогласи прикладним за исхрану људи.

10. Ова Глава се примјењује не доводећи у питање прописе о заштити здравља животиња који се односе на обиљежавање ознаком здравствене исправности.

**ОДЈЕЉАК II: МЈЕРЕ КОЈЕ СЕ ПРЕДУЗИМАЈУ НАКОН ОБАВЉЕНИХ КОНТРОЛА
ГЛАВА I: САОПШТАВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ИНСПЕКЦИЈСКИХ ПРЕГЛЕДА**

1. Службени ветеринар мора да забиљежи и оцијени резултате инспекцијских прегледа.
2.
  - (а) Ако се инспекцијским прегледом открије било која болести или стање који би могли да утиче на јавно здравље или здравље животиња или да угрози добробит животиња, службени ветеринар мора о томе да обавијести субјекат у пословању са храном.
  - (б) Ако је утврђени проблем настао током примарне производње, службени ветеринар мора о томе да обавијести ветеринара који води бригу о фарми поријекла, субјекта у пословању са храном који је одговоран за фарму поријекла (под условом да та информација не доводи у питање касније правне поступке) и, према потреби, надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта који је одговоран за надзор над фармом поријекла или ловним подручјем.
  - (ц) Ако су дотичне животиње узгојене у другој држави, Канцеларија мора да обавијести надлежни орган државе у којој се налази објекат. Тај надлежни орган треба да предузме одговарајуће мјере у складу са важећом легислативом.
3. Резултати инспекцијских прегледа и тестова морају да се унесу у одговарајуће базе података.
4. Ако при обављању прегледа прије или послје клања или током било које друге инспекцијске радње службени ветеринар посумња на присутност узрочника инфекције за које су прописана правила о здрављу животиња у важећим прописима, службени ветеринар мора одмах о томе да обавијести надлежне органе из члана 2. став (1) овог Правилника, који морају да предузму све потребне мјере и мјере опреза како би се спријечило могуће ширење узрочника инфекције у складу са важећим прописима у Босни и Херцеговини.

ГЛАВА II: ОДЛУКЕ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА ПОДАТКЕ О ПРЕХРАМБЕНОМ ЛАНЦУ

1. Службени ветеринар се мора увјерити да ће животиње бити заклане једино ако је субјекат у пословању са храном добио и провјерио битне податке о прехранбеном ланцу.
2. Службени ветеринар може да допусти клање животиња у клаоници чак и ако битни подаци о прехранбеном ланцу нису на располагању, али у том случају, сви битни подаци о прехранбеном ланцу морају да се доставе прије него се труп прогласи прикладним за исхрану људи. До доношења коначне одлуке, такви трупови и њима припадајући клаонички производи морају да се ускладиште одвојено од осталога меса.
3. Без обзира на тачку 2. ове Главе, ако се битни подаци о прехранбеном ланцу не добију у року од 24 часа од доласка животиње у клаоницу, сво месо те животиње

- мора да се прогласи неприкладним за исхрану људи. Ако животиња још није заклана, она се мора усмртити одвојено од других животиња.
- У случају да пратеће евиденције, исправе или други подаци указују да животиње потичу из фарми или подручја за које вриједи забрана кретања животиња или друга ограничења због разлога у вези са здрављем животиња или људи или да нису поштовани прописи о употреби ветеринарских лијекова или да постоје друге околности које би могле да штетно дјелују на здравље људи или животиња. Животиње се не смију примити на клање на други начин осим у складу са важећим прописима којим се утврђују поступци у сврху уклањања опасности за здравље људи или животиња. Ако се животиње већ налазе у клаоници, морају се одвојено усмртити и прогласити неприкладним за исхрану људи, при чему се, према потреби, морају предузети мјере опреза како би се заштитило здравље животиња и јавно здравље. Службене контроле морају се обавити на фарми поријекла кад год службени ветеринар то сматра потребним.
  - Надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта морају да предузму одговарајуће мјере ако открију да пратеће евиденције, исправе или други подаци не одговарају стварном стању на фарми поријекла или стварном стању животиња или имају за циљ намјерно да обману службенога ветеринара. Надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта морају да предузму мјере против субјекта у пословању са храном који је одговоран за фарму са које потичу животиње или против сваког другог укљученог лица. Те мјере могу да буду у облику посебних додатних контрола. Трошкове тих додатних контрола сноси субјекат у пословању са храном који је одговоран за фарму поријекла или било које друго укључено лице.

ГЛАВА III: ОДЛУКЕ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА ЖИВЕ ЖИВОТИЊЕ

- Службени ветеринар мора да провјери испуњава ли субјекат у пословању са храном своју обавезу која произлази из Правилника о хигијени хране животињског поријекла и према којој мора обезбиједити да животиње које прихвати на клање за исхрану људи буду правилно обиљежене. Службени ветеринар мора обезбиједити да се животиње чији се идентитет не може са сигурношћу утврдити одвојено усмрте и прогласе неприкладним за исхрану људи. Службене контроле се морају обавити на фарми поријекла кад год службени ветеринар то сматра потребним.
- Уколико постоје приоритетни разлози у вези са добробити животиња, коњи се могу заклати у клаоници чак и ако нису достављени подаци о њиховом идентитету прописани важећим прописима. Међутим, ти подаци се морају доставити прије него се труп прогласи прикладним за исхрану људи. Ови захтјеви се примјењују и у случајевима присилног клања коња изван клаонице.
- Службени ветеринар мора да провјери испуњава ли субјекат у пословању храном своју обавезу која произлази из Правилника о хигијени хране животињског поријекла и према којој мора обезбиједити да се животиње чија је кожа или руно у таквом стању да постоји неприхватљива опасност од

- онечишћења меса током клања не кољу у сврху исхране људи ако се претходно не очисте.
- Животиње које болују од болести или стања који се могу пренијети на животиње или људе ако се њима рукује или ако се конзумира њихово месо, и уопште животиње које показују клиничке знакове системских болести или исцрпљености и мршавости, не смију се клати у сврху исхране људи. Такве животиње се морају одвојено усмртити под условима који спречавају контаминацију других животиња или трупова те се морају прогласити неприкладним за исхрану људи.
  - Клање животиња се мора одгодити у случају сумње да оне болују од болести која може штетно дјеловати на здравље људи или животиња. Такве се животиње морају подвргнути детаљном прегледу прије клања како би се поставила дијагноза. Поред тога, службени ветеринар може да нареди узимање узорака и лабораторијско испитивање као додатак прегледу послужења клања. Ако је потребно, животиње се морају заклати одвојено или на крају нормалног клања, при чему се морају предузети све потребне мјере опреза како би се избјегла контаминација осталог меса.
  - Са животињама које би могле да садржавају остатке ветеринарских лијекова у количинама које премашују прописане нивое или остатке забрањених материја, мора да се поступа у складу са Одлуком о праћењу резидуа одређених материја у живим животињама и у производима животињског поријекла;
  - Службени ветеринар наређује услове под којима мора, под његовим непосредним надзором, да се поступа са животињама у оквиру посебног програма за искорјешивање или сузбијање одређених болести као што су бруцелоза или туберкулоза или узрочника зооноза као што је салмонела. Надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта одређује услове под којима се такве животиње могу заклати. Ти услови морају да имају за циљ што је могуће веће смањење контаминације других животиња и меса других животиња.
  - Животиње које се доведу на клање у клаоницу морају се у њој и заклати, осим у изузетним околностима као што је озбиљан квар клаоничке опреме, када службени ветеринар може да допусти директан превоз у другу клаоницу.

ГЛАВА IV: ОДЛУКЕ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА ДОБРОБИТ ЖИВОТИЊА

- Уколико се за вријеме клања или усмртивања не поштују прописи о заштити и добробити животиња, службени ветеринар мора да се увјери да је субјекат у пословању са храном одмах предузео мјере потребне да се поправи стање и спријечи његово понављање.
- Присилне мјере које предузима службени ветеринар морају да буду примјерене и поступне те могу да варирају од издавања смјерница, до смањења или заустављања производње, у зависности од врсте и тежине проблема.
- Према потреби, службени ветеринар обавјештава надлежне органе из члана 2. став (1) овог Правилника о проблему у вези са добробити животиња.
- Уколико службени ветеринар открије да се не поштују прописи о заштити и добробити животиња током њиховог превоза, он мора да предузме потребне мјере у складу са важећим прописима.

5. Уколико службени помоћник обави прегледе у вези са добробит иживотиња у складу са Одјељком III или IV овог Прилога, и ти прегледи покажу да нису поштовани прописи о заштити и добробити животиња, он мора одмах да обавијести службеног ветеринара те до његовог доласка мора, ако је то потребно у хитним случајевима, да предузме потребне мјере из тач. 1. до 4. ове Главе.

ГЛАВА V: ОДЛУКЕ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА МЕСО

1. Месо се проглашава неприкладним за исхрану људи ако:

- (а) потиче од животиња које нису биле прегледане прије клања, осим ако се ради о уловљеној слободноживућој дивљачи;
- (б) потиче од животиња чији клаонички производи нису били прегледани после клања, осим ако овим Правилником или Правилником о хигијени хране животињског поријекла, није другачије прописано;
- (ц) потиче од животиња угинулих прије клања, мртворођених, нерођених или закланих у доби млађој од седам дана;
- (д) се ради о месу одрезаном на мјестима убодних рана;
- (е) потиче од животиња обољелих од болести која се налази на бившој листи А или, према потреби, бившој листи Б Међународне канцеларије за епизоотије, осим ако Одјељком IV овог Прилога није другачије предвиђено;
- (ф) потиче од животиња обољелих од генерализоване болести као што су септикемија, пијемиија, токсемија или виремија;
- (г) није у складу са прописаним микробиолошким критеријумима и на основу којих се одређује смије ли се храна ставити на тржиште;
- (х) показује знакове заразе паразитима, осим ако Одјељком IV овог Прилога није другачије предвиђено;
- (и) садржи остатке (резидуе) или контаминанте у количинама које премашују нивое утврђене важећим прописима. Код сваког прекорачења одговарајућих нивоа треба, према потреби, обавити додатне анализе.
- (ј) не доводећи у питање посебне прописе, потиче од животиња или трупова који садрже остатке забрањених материја или од животиња које су биле лијечене забрањеним материјама;
- (к) се састоји од јетре и бубрега животиња старијих од двије године које потичу из подручја у којима је откривена општа присутност тешких метала у околини спровођењем плана праћења резидуа;
- (л) је било незаконито третирано материјама за деконтаминацију;
- (м) је било незаконито третирано јонизујућим зрачењем или UV зракама;
- (н) садржи страна тијела (осим, у случају слободноживуће дивљачи, материјала употријебљених за лов животиње);
- (о) су прекорачени највећи допуштени нивои радиоактивности;
- (п) показује патофизиолошке промјене, аномалије у конзистенцији, недовољно крварење (осим код слободноживуће дивљачи) или органолептичке аномалије, нарочито интензиван полни мирис;
- (р) потиче од исцрпљене и мршаве животиње;

- (с) садржи специфични ризични материјал, осим у случајевима предвиђеним важећим прописима;
  - (т) је прљаво или садржи фекална или друга онечишћења;
  - (у) се састоји од крви која, због здравственог стања животиње од које потиче или контаминације током процеса клања, може да представља опасност за јавно здравље или здравље животиња;
  - (в) службени ветеринар, након што је испитао све битне податке, сматра да оно може да представља опасност за јавно здравље или здравље животиња или је због било којег другог разлога неприкладно за исхрану људи.
2. Службени ветеринар може да одреди захтјеве поводом употребе меса добијеног од:
- а) животиња које су биле присилно заклане изван клаонице; или
  - б) уколико потиче из јата, гдје ће се обрада меса примјењивати у складу са Одјељком Е. Додатка II Правилника за контролу салмонела и других одређених узрочника зооноза који се преносе храном ("Службени гласник БиХ", број 46/10) прије стављања меса на тржиште.

ОДЈЕЉАК III: ОДГОВОРНОСТИ И УЧЕСТАЛОСТ КОНТРОЛА

ГЛАВА I: СЛУЖБЕНИ ПОМОЋНИЦИ

Службени помоћници могу да помажу службеном ветеринару у свим пословима, који подлијежу сљедећим ограничењима и свим посебним одредбама прописаним у Одјељку IV овог Прилога:

1. у вези са надзорним прегледима, службени помоћници могу једино прикупљати податке о доброј хигијенској пракси и поступцима које се заснивају на начелима система HACCP;
2. у вези са прегледима прије клања и провјере у вези са добробити животиња, службени помоћници могу да обаве једино почетну провјеру животиња и да помажу у обављању искључиво практичних послова; и
3. у вези са прегледима после клања, службени ветеринар мора редовно да провјерава рад службених помоћника и, ако се ради о животињама које су биле присилно заклане изван клаонице, мора лично да обави преглед.

ГЛАВА II: УЧЕСТАЛОСТ КОНТРОЛА

1. Надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта морају обезбиједити да најмање један службени ветеринар буде присутан:
  - (а) у клаоницама, током цијелога прегледа прије и после клања; и
  - (б) у објектима за обраду дивљачи, током цијелога прегледа после клања.
2. Међутим, у одређеним клаоницама и објектима за обраду дивљачи који се одређују на основу анализе ризика и у складу са критеријумима утврђеним у члану 18. овог Правилника, ако такви објекти постоје, надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта може да прилагоди овај захтјев. У тим случајевима:
  - (а) службени ветеринар не мора да буде присутан у вријеме обављања прегледа прије клања у клаоници под условом:
    - (i) да је службени ветеринар или овлашћени ветеринар обавио преглед прије клања на фарми поријекла, провјерио податке о

- прехранбеном ланцу и саопштио резултате провјере службеном помоћнику у клаоници,
- (ii) да се службени помоћник у клаоници увјерио да подаци о прехранбеном ланцу не указују на никакав могући проблем у вези са здравственом исправношћу хране и да су опште здравствено стање и добробит животиње задовољавајући, и
  - (iii) да службени ветеринар редовно провјерава и увјери се у то да службени помоћник правилно обавља те провјере;
- (б) службени ветеринар не мора да буде присутан све вријеме током прегледа послјије клања ако:
- (i) службени помоћник обавља преглед послјије клања и одваја на страну месо са аномалијама као и све остало месо од исте животиње,
  - (ii) службени ветеринар накнадно прегледа сво такво месо, и
  - (iii) службени помоћник документује своје поступке и налазе на начин који омогућава службеном ветеринару да се увјери да је угодно нормама.

Међутим, ако се ради о перади и лагоморфима, службени помоћник може да одбаци месо са аномалијама и, у складу са Одјелком IV овог Прилога, службени ветеринар не мора системски да прегледава сво такво месо.

3. Флексибилност коју предвиђа тачка 2. ове Главе не примјењује се:

- (а) на животиње које су присилно заклане;
- (б) на животиње за које се сумња да болују од болести која може штетно да дјелује на здравље људи;
- (ц) на говеда која потичу из стада које није проглашено службено слободним од туберкулозе;
- (д) на говеда, овце и козе који потичу из стада које није проглашено службено слободним од бруцелозе;
- (е) у случају појаве болести за коју су прописана правила о здрављу животиња у важећим прописима. То се односи на животиње које оболјевају од те одређене болести, а које потичу из одређене регије дефинисане посебним прописом;
- (ф) ако су потребне строжије контроле како би се узеле у обзир нове болести и одређене болести са листе Међународне канцеларије за епизоотије (OIE).

4. У току обраде меса у расјекаваоницама, надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта морају да обезбиједи присуство службеног ветеринара или службеног помоћника толико често колико је потребно за испуњење циљева овог Правилника.

ГЛАВА III: УКЉУЧЕНОСТ ОСОБЉА КЛАОНИЦЕ А: ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ У ВЕЗИ СА ПРОИЗВОДЊОМ МЕСА ПЕРАДИ И ЛАГОМОРФА

Надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта могу да допусте особљу клаонице да преузму послове службеног помоћника при контроли производње меса перади и кунића под следећим условима:

- (а) ако објекат најмање 12 мјесеци примјењује добру хигијенску праксу у складу са чланом 5. ставом (5) овог Правилника и поступке засноване на систему HACCP, надлежни орган ентитета или

Брчко Дистрикта може да допусти особљу објекта да обавља послове службених помоћника. Ово овлашћење може да се одобри једино ако је особље објекта обучено, на начин који ће да задовољи надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта, те на исти начин као и службени помоћници за послове службених помоћника или за одређене послове за које су овлашћени да их обављају. То особље мора да ради под надзором, упутствима и одговорности службеног ветеринара. У тим околностима, службени ветеринар је присутан док се обављају прегледи прије и послјије клања, надзира те послове и редовно спроводи тестове ефикасности како би се увјерио да се послови у клаоници обављају у складу са посебним критеријумима које је утврдио надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта, те биљежи резултате тих тестова ефикасности. Ако рад особља утиче на ниво хигијене у објекту, ако то особље не обавља послове правилно или ако то особље уопште обавља свој посао на начин који надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта ентитета сматра незадовољавајућим, то се особље замјењује службеним помоћницима;

- (б) надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта одлучују, у начелу и од случаја до случаја, хоће ли допустити примјену горе описаног система. Субјекти у пословању са храном одлучују по својој вољи хоће ли га стварно спроводити. Надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта неће присиљавати субјекте у пословању са храном да уведу овдје описани систем. Ако надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта није увјерен да субјекат у пословању са храном удовољава захтјевима, систем се неће спроводити у том објекту. Како би то процијенио, надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта анализира записе о производњи и инспекцијским прегледима, врсту послова који се обављају у објекту, раније поштовање прописа, стручност, професионалност и осјећај за одговорност особља клаонице у односу на здравствену исправност хране, као и све друге битне податке.

Б. ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ У ВЕЗИ СА УЗОРКОВАЊЕМ И ИСПИТИВАЊЕМ

Особље клаонице које је посебно обучено под надзором службеног ветеринара може, под одговорношћу и надзором службеног ветеринара, да обавља посебне послове при узорковању и испитивању животиња свих врста.

ГЛАВА IV: СТРУЧНА СПРЕМА А. СЛУЖБЕНИ ВЕТЕРИНАРИ

1. Једино они ветеринари који су положили испит у складу са захтјевима из тачке 2. овог Дијела могу да буду именовани и обављати послове службеног ветеринара.
2. Надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта брину о спровођењу испита. Испитом мора да се потврди знање у следећим подручјима у потребној мјери, у зависности од профила и стручне спреме ветеринара:
  - (а) правни прописи у Босни и Херцеговини у подручју ветеринарског јавног здравља,

- здравствене исправности хране, здравља животиња, добробити животиња и фармацевтских материја;
- (б) начела заједничке пољопривредне политике, тржишне мјере, извозне субвенције и откривање превара (и у глобалном контексту: WTO, SPS, Codex Alimentarius, OIE);
- (ц) основе прераде хране и прехранбене технологије;
- (д) начела, појмове и методе добре произвођачке праксе и управљања квалитетом;
- (е) управљање квалитетом прије сакупљања/изловљавања (добра узгојна пракса);
- (ф) промовисање и примјена начела хигијене и здравствене исправности хране (добра хигијенска пракса);
- (г) начела, појмови и методе анализе ризика;
- (х) начела, појмови и методе система НАССР и његова примјена у цијелом ланцу производње хране;
- (и) спречавање и сузбијање опасности за здравље људи које се преносе храном;
- (ј) динамика инфекција и тровања у популацији;
- (к) дијагностика у епидемиологији;
- (л) системи праћења и надзора;
- (м) надзорни прегледи и прописано оцјењивање система управљања безбједношћу хране;
- (н) начела савремених метода испитивања и њихова примјена у дијагностици;
- (о) информациона и комуникацијска технологија у оквиру ветеринарског јавног здравства;
- (п) руковање подацима и примјена биостатистике;
- (р) истраживања избијања болести које се преносе храном код људи;
- (с) битни аспекти у вези са ТСЕ;
- (т) добробит животиња у фази производње, превоза и клања;
- (у) еколошка питања у вези са производњом хране (укључујући збрињавање отпада);
- (в) начело предострожности и интереси потрошача; и
- (з) начела образовања особља које ради у ланцу производње.

Кандидати могу стећи потребно знање у склопу свог основног ветеринарског образовања или кроз образовање или стручно искуство стечено након добијања дипломе ветеринара. Надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта може да предвиди различите испите како би се узели у обзир различити профили кандидата. Међутим, ако надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта има задовољавајуће доказе да је кандидат стекао сво потребно знање током свог универзитетског образовања или током сталног образовања којим се стиче диплома о завршеном последиједипломском студију, он не мора да захтијева полагање испита.

3. Ветеринар мора да има склоност за мултидисциплинарну сарадњу.
4. Поред тога, сваки службени ветеринар мора, прије него почне да ради самостално, да стекне практична знања током приправничког стажа у трајању од најмање 200 часова. У том периоду приправник ради под надзором постојећег службеног ветеринара у клаоницама, расјекаваоницама и другим мјестима гдје се врши инспекција свјежег меса и на фармама. образовање се мора нарочито односити на ревизије система управљања безбједношћу хране.

5. Службени ветеринар мора редовним судјеловањем у активностима сталног образовања и праћењем стручне литературе да осавременава своје знање и да буде у току најновијих достигнућа. Службени ветеринар мора, кад год је то могуће, сваке године да судјелује у активностима сталног образовања.
6. Ветеринари који су већ именовани службеним ветеринарима морају да посједују одговарајуће знање о подручјима из тачке 2. овог Дијела. Према потреби, то знање могу да стекну у оквиру сталног образовања. У ту сврху, надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта доносе одговарајуће програме.
7. Без обзира на тач. 1. до 6. ове Главе, надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта могу да донесу посебна правила за службене ветеринаре са непотпуним радним временом који су одговорни за инспекцијске прегледи у малим предузећима.

Б. СЛУЖБЕНИ ПОМОЋНИЦИ

1. Једино она лица која су завршила образовање и положила испит у складу са следећим захтјевима надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта може да именује службеним помоћницима.
2. Надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта брину о спровођењу испита. Да би могли приступити испиту, кандидати морају доказати да су завршили:
- (а) најмање 500 часова теоретског образовања/едукације и најмање 400 часова практичног образовања/едукације из подручја која су наведена у тачки 5. овог Дијела; и
- (б) додатно образовање која је потребна да би службени помоћници могли стручно да обављају своје дужности.
3. Практично образовање из тачке 2. алиније (а) овог Дијела мора да се одвија у клаоницама и расјекаваоницама под надзором службеног ветеринара те на фармама и у другим одговарајућим објектима.
4. образовање и испити морају да се у првом реду односе на црвено месо и месо перади. Међутим, лица која су завршила образовање у једном од ова два подручја те положила одговарајући испит требају проћи једино скраћено образовање да би полагала испит из другог подручја. образовање и испити требају, према потреби, да се односе на слободноживућу дивљач, дивљач из узгоја и лагоморфе.
5. образовање за службене помоћнике мора да обухваћа следећа подручја, а испитима се морају потврдити стечена знања из тих подручја:
- (а) у вези са фармама:
- (i) теоретски дио:
- познавање организације фармске производње, методе производње, међународна трговина итд.,
  - добра пракса у сточарству,
  - основно знање о болестима, нарочито о зоонозама – вирусима, бактеријама, паразитима итд.,
  - праћење болести, употреба лијекова и цјепива, тестирање на резидуе,
  - хигијенска и здравствена контрола,
  - добробит животиња на фарми и током превоза,
  - захтјеви заштите околине – у зградама, на пољопривредним фармама и уопште,

- битни закони и подзаконски прописи,
- интереси потрошача и контрола квалитета;
- (ii) практични дио:
  - посјете различитим врстама фарми у којима се примјењују различите узгојне методе,
  - посјете производним објектима,
  - посматрање утовара и истовара животиња,
  - лабораторијске вјежбе,
  - ветеринарски прегледи,
  - документација;
- (б) у вези са клаоницама и расјекаваоницама:
  - (i) теоретски дио:
    - познавање организације месне индустрије, метода производње, међународне трговине и технологије клања животиња и расијецања меса,
    - основно знање о хигијени и доброј хигијенској пракси, а нарочито о индустријској хигијени, хигијени клања, расијецања и складиштења те хигијени рада,
    - систем НАССР и провјера поступака који се заснивају на систему НАССР,
    - добробит животиња при истовару након превоза и у клаоници,
    - основно знање о анатомији и физиологији закланих животиња,
    - основно знање о патологији закланих животиња,
    - основно знање о патолошкој анатомији закланих животиња,
    - одговарајуће знање о ТСЕ и другим важним зоонозама и узрочницима зооноза,
    - познавање метода и поступака клања, прегледа, припреме, паковања, амбалажирања и превоза свјежег меса,
    - основно знање о микробиологији,
    - преглед прије клања (преглед ante mortem),
    - преглед на трихинелозу,
    - преглед после клања (преглед post mortem),
    - административни послови,
    - познавање одговарајућих закона и прописа,
    - поступак узорковања,
    - питања у вези са преварама;
  - (ii) практични дио:
    - идентификација животиња,
    - провјера доби/старости животиња,
    - преглед и оцјењивање закланих животиња,
    - преглед после клања у клаоници,
    - преглед на трихинелозу,
    - утврђивање животињске врсте прегледавањем типичних дијелова животиње,
    - утврђивање дијелова закланих животиња код којих је дошло до промјена те састављање билежака о томе,
    - контрола хигијене, укључујући ревизије у вези са добром хигијенском праксом и поступцима који се заснивају на систему НАССР,
    - билежење резултата прегледа прије клања, узорковање,
    - сљедивост меса,
    - документација.
- 6. Службени помоћници морају редовним судјеловањем у активностима сталног образовања и праћењем

- стручне литературе да осавремењавају своје знање и да буду у току најновијих достигнућа. Службени помоћник мора, кад год је то могуће, сваке године да судјелује у активностима сталног образовања.
- 7. Лица која су већ именована службеним помоћницима морају да посједују одговарајуће знање о подручјима из тачке 5. Дијела Б ове Главе. Према потреби, то знање могу стећи у оквиру сталног образовања. У ту сврху, надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта доноси одговарајуће одредбе.
- 8. Међутим, ако службени помоћници обављају једино узорковање и анализе у вези са прегледима на трихинелозу, надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта мора обезбиједити да они добију образовање потребно једино за те послове.

ОДЈЕЉАК IV: ПОСЕБНИ ЗАХТЈЕВИ

ГЛАВА I: ДОМАЊА ГОВЕДА

A. ГОВЕДА МЛАЂА ОД ШЕСТ СЕДМИЦА

Трупови и клаонички производи говеда млађих од шест седмица морају да се подвргну сљедећим прегледима после клања:

1. визуелни преглед главе и ждријела; инцизија и преглед ретрофарингеалних лимфних чворова (*Lnn retropharyngiales*); преглед усне шупљине и ждријела; палпација језика;
2. визуелни преглед плућа, душника и једњака; палпација плућа; инцизија и преглед бронхијалних и медијастиналних лимфних чворова (*Lnn. bifurcationes, eparteriales i mediastinales*). Душник и главни огранци бронхија морају се отворити по дужини, а доња трећина плућа се мора зарезати окомито на главну осу; ови резови нису потребни ако плућа нису намијењена исхрани људи;
3. визуелни преглед острча и срца, при чему се срце зареже уздужно како би се отвориле срчане коморе те зарезала срчана преграда;
4. визуелни преглед дијафрагме;
5. визуелни преглед јетре те лимфних чворова јетре и панкреаса (*Lnn portales*); палпација и, према потреби, инцизија јетре и њених лимфних чворова;
6. визуелни преглед желучано-criјевног тракта, мезентерија те лимфних чворова око желуца и мезентерија (*Lnn. gastrici, mesenterici, craniales i caudales*); палпација и, према потреби, инцизија лимфних чворова око желуца и мезентерија;
7. визуелни преглед и, према потреби, палпација слезене;
8. визуелни преглед бубрега; ако је потребно, инцизија бубрега и припадајућих лимфних чворова (*Lnn. renales*);
9. визуелни преглед поребрице и потрбушнице;
10. визуелни преглед и палпација подручја око пупка и зглобова. У случају сумње, треба зарезати подручје око пупка и отворити зглобове; синовијалну течност треба прегледати.

B. ГОВЕДА СТАРИЈА ОД ШЕСТ СЕДМИЦА

Трупови и клаонички производи говеда старијих од шест седмица морају се подвргнути сљедећим прегледима после клања:

1. визуелни преглед главе и ждријела; инцизија и преглед субмаксиларних, ретрофарингеалних и паротидних лимфних чворова (*Lnn retropharyngiales, mandibulares i parotidei*); преглед вањских мишића за жвакање, на којима се направе два реза упоредно са доњом чељусту, те унутрашњих мишића за жвакање

- (унутрашњи птеригоидни мишићи) који се зарезу једним резом. Језик се мора ослободити да би се могао обавити детаљан преглед усне шупљине и ждријела, а и сам језик се мора прегледати визуелни и палпацијом;
2. визуелни преглед душника и једњака; визуелни преглед и палпација плућа; инцизија и преглед бронхијалних и медијастиналних лимфних чворова (*Lnn. bifucationes, eparteriales i mediastinales*). Душник и главни огранци бронхија морају се отворити по дужини, а доња трећина плућа се мора зарезати окомито на њихове главне осе; ови резови нису потребни ако плућа нису намијењена исхрани људи;
  3. визуелни преглед срчја и срца, при чему се срце зареже уздужно како би се отвориле срчане коморе те зарезала срчана преграда;
  4. визуелни преглед дијафрагме;
  5. визуелни преглед и палпација јетре те лимфних чворова јетре и панкреаса (*Lnn portales*); инцизија на желучаној страни јетре те на дну "spiegelova" режња (*lobus caudatus*) како би се прегледали жучни канали;
  6. визуелни преглед желучано-кријевног тракта, мезентерија те лимфних чворова око желуца и мезентерија (*Lnn. gastrici, mesenterici, craniales i caudales*); палпација и, према потреби, инцизија лимфних чворова око желуца и мезентерија;
  7. визуелни преглед и, према потреби, палпација слезене;
  8. визуелни преглед бубрега те, ако је потребно, инцизија бубрега и припадајућих лимфних чворова (*Lnn. renales*);
  9. визуелни преглед поребрице и потрбушнице;
  10. визуелни преглед гениталних органа (осим пениса ако је већ уклоњен);
  11. визуелни преглед и, ако је потребно, палпација и инцизија вимена и припадајућих лимфних чворова (*Lnn. supramammarii*). Код крава се свака половица вимена мора отворити дугим дубоким резом до цистерни (*sinus lactiferes*), те се морају зарезати лимфни чворови вимена, осим ако виме није намијењено исхрани људи.

ГЛАВА II: ДОМАЋЕ ОВЦЕ И КОЗЕ

Трупови и клаонички производи оваца и коза морају се подвргнути следећим прегледима послје клања:

1. визуелни преглед главе након скидања коже и, у случају сумње, преглед ждријела, уста, језика те ретрофарингеалних и паротидних лимфних чворова. Не доводећи у питање прописе о заштити здравља животиња, ови прегледи нису потребни ако глава, укључујући језик и мозак, неће бити употријебљена за исхрану људи;
2. визуелни преглед плућа, душника и једњака; палпација плућа те бронхијалних и медијастиналних лимфних чворова (*Lnn. bifucationes, eparteriales i mediastinales*); у случају сумње, мора се обавити инцизија и преглед ових органа и лимфних чворова;
3. визуелни преглед срчја и срца; у случају сумње, срце се зарезује и прегледава;
4. визуелни преглед дијафрагме;
5. визуелни преглед јетре те лимфних чворова јетре и панкреаса (*Lnn portales*); палпација јетре и њених лимфних чворова; инцизија на желучаној страни јетре како би се прегледали жучни канали;
6. визуелни преглед желучано-кријевног тракта, мезентерија те лимфних чворова око желуца и

- мезентерија (*Lnn. gastrici, mesenterici, craniales i caudales*);
7. визуелни преглед и, према потреби, палпација слезене;
  8. визуелни преглед бубрега; ако је потребно, инцизија бубрега и припадајућих лимфних чворова (*Lnn. renales*);
  9. визуелни преглед поребрице и потрбушнице;
  10. визуелни преглед гениталних органа (осим пениса ако је већ уклоњен);
  11. визуелни преглед вимена и припадајућих лимфних чворова;
  12. визуелни преглед и палпација подручја око пупка и зглобова младунчади. У случају сумње, треба зарезати подручје око пупка и отворити зглобове; синовијалну течност треба прегледати.

ГЛАВА III: ДОМАЋИ КОПИТАРИ

Трупови и клаонички производи копитара морају да се подвргну следећим прегледима послје клања:

1. визуелни преглед главе и, након што се ослободи језик, ждријела; палпација и, према потреби, инцизија субмаксиларних, ретрофарингеалних и паротидних лимфних чворова (*Lnn retropharyngiales, mandibulares i parotidei*). Језик се мора ослободити како би се могао обавити детаљан преглед усне шупљине и ждријела, а и сам језик се мора прегледати визуелни и палпацијом;
2. визуелни преглед плућа, душника и једњака; палпација плућа; палпација и, према потреби, инцизија бронхијалних и медијастиналних лимфних чворова (*Lnn. bifucationes, eparteriales i mediastinales*). Душник и главни огранци бронхија морају се отворити по дужини, а доња трећина плућа се мора зарезати окомито на њихове главне осе; међутим, ови резови нису потребни ако плућа нису намијењена исхрани људи;
3. визуелни преглед срчја и срца, при чему се срце зареже уздужно како би се отвориле срчане коморе те зарезала срчана преграда;
4. визуелни преглед дијафрагме;
5. визуелни преглед, палпација и, према потреби, инцизија јетре те лимфних чворова јетре и панкреаса (*Lnn portales*);
6. визуелни преглед желучано-кријевног тракта, мезентерија те лимфних чворова око желуца и мезентерија (*Lnn. gastrici, mesenterici, craniales i caudales*); према потреби, инцизија лимфних чворова око желуца и мезентерија;
7. визуелни преглед и, према потреби, палпација слезене;
8. визуелни преглед и палпација бубрега; ако је потребно, инцизија бубрега и припадајућих лимфних чворова (*Lnn. renales*);
9. визуелни преглед поребрице и потрбушнице;
10. визуелни преглед гениталних органа пастува (осим пениса ако је већ уклоњен) и кобила;
11. визуелни преглед вимена и припадајућих лимфних чворова (*Lnn. supramammarii*) те, према потреби, инцизија лимфних чворова вимена;
12. визуелни преглед и палпација подручја око пупка и зглобова младунчади. У случају сумње, треба зарезати подручје око пупка и отворити зглобове; синовијалну течност треба прегледати.
13. сви сиви или бијели коњи морају се претражити на меланозу и меланому прегледом мишића и лимфних

чворова (*Lnn. subrhomboidei*) плећке испод лопатичне хрскавице након што се олабаве везивни мишићи једне плећке. Бубрези се морају осупстанцети и прегледати тако да се направи рез кроз цијели бубрег.

ГЛАВА IV: ДОМАЋЕ СВИЊЕ

А. ПРЕГЛЕД ПРИЈЕ КЛАЊА

1. Надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта може да одлучи да се свиње које су намијењене клању прегледају прије клања на фарми поријекла. У том случају, клање серије свиња са неке фарме може да се допусти једино:
  - (а) ако их прати здравствена свједоцба у складу са Одлуком о ветеринарској свједоцби о здравственом стању животиња и пошилијака животињског поријекла у унутрашњем и међународном промету; и
  - (б) ако су испуњени захтјеви из тач. 2. до 5. овог Дијела.
2. Преглед прије клања који се обавља на фарми поријекла мора да обухваћа:
  - (а) контролу записа или документације на фарми, укључујући податке о прехранбеном ланцу;
  - (б) преглед свиња како би се утврдило:
    - (i) болују ли од болести или стања који се могу пренијети на животиње или људе ако се њима рукује или ако се конзумира њихово месо, односно понашају ли се, појединачно или колективно, на начин који указује да би се таква болест могла да јави,
    - (ii) показују ли знакове поремећаја у општем понашању или знакове болести због којих би месо могло да буде неприкладно за исхрану људи, или
    - (iii) постоје ли докази или разлози за сумњу да садрже заостале хемијске материје (резидуе) у количинама које премашују прописане нивое, или остатке (резидуе) забрањених материја.
3. Преглед прије клања на фарми мора да обави службени ветеринар или овлашћени ветеринар. Свиње морају да се пошаљу директно у клаоницу и не смију се мијешати са другим свињама.
4. Преглед прије клања који се обавља у клаоници треба да обухваћа једино:
  - (а) провјеру идентитета животиње; и
  - (б) преглед којим се провјерава јесу ли се поштовали прописи о добробити животиња те показују ли свиње знакове стања које би могло штетно дјеловати на здравље људи или животиња. Овај преглед може да обави службени помоћник.
5. Уколико се свиње не закољу у року од три дана од издавања здравствене свједоцбе предвиђене тачком 1. алинејом (а) овог Дијела:
  - (а) у случају да још нису напустиле фарму поријекла на путу за клаоницу, морају се поново прегледати и мора се издати нова здравствена свједоцба;
  - (б) у случају да су већ на путу за клаоницу или су већ у клаоници, клање се може допустити након што се оцијене разлози одгађања, под условом да се свиње подвргну даљем ветеринарском прегледу прије клања.

Б. ПРЕГЛЕД ПОСЛИЈЕ КЛАЊА

1. Трупови и клаонички производи свиња, осим оних из тачке 2. овог Дијела, морају да се подвргну сљедећим прегледима после клања:
  - (а) визуелни преглед главе и ждријела; инцизија и преглед субмаксиларних лимфних чворова (*Lnn mandibulares*); визуелни преглед усне шупљине, ждријела и језика;
  - (б) визуелни преглед плућа, душника и једњака; палпација плућа те бронхијалних и медијастиналних лимфних чворова (*Lnn. bifucationes, eparteriales i mediastinales*). Душник и главни огранци бронхија морају да се отворе по дужини, а доња трећина плућа мора да се зареже окомито на њихове главне осе; међутим, ови резови нису потребни ако плућа нису намијењена исхрани људи;
  - (ц) визуелни преглед оскрча и срца, при чему се срце зареже уздужно како би се отвориле срчане коморе те зарезала срчана преграда;
  - (д) визуелни преглед дијафрагме;
  - (е) визуелни преглед јетрете лимфних чворова јетре и панкреаса (*Lnn portales*); палпација јетре и њених лимфних чворова;
  - (ф) визуелни преглед желучано-кријевног тракта, мезентерија те лимфних чворова око желуца и мезентерија (*Lnn. gastrici, mesenterici, craniales i caudales*); палпација и, према потреби, инцизија лимфних чворова око желуца и мезентерија;
  - (г) визуелни преглед и, према потреби, палпација слезене;
  - (х) визуелни преглед бубрега; ако је потребно, инцизија бубрега и припадајућих лимфних чворова (*Lnn. renales*);
  - (и) визуелни преглед поребрице и потрбушнице;
  - (ј) визуелни преглед гениталних органа (осим пениса ако је већ уклоњен);
  - (к) визуелни преглед вимена и припадајућих лимфних чворова (*Lnn. supramammarii*); инцизија лимфних чворова вимена код крмача;
  - (л) визуелни преглед и палпација подручја око пупка и зглобова младунчади; у случају сумње, треба зарезати подручје око пупка и отворити зглобове.
2. Надлежни органи ентитета или Брчко Дистрикта могу да одлуче, на основу епидемиолошких и других података са фарме, да се товне свиње које су од одбијања држане у контролисаним условима смјештаја у оквиру интегрисаних система производње, у неким или свим случајевима из тачке 1. овог Дијела, подвргавају једино визуелном прегледу.

ГЛАВА V: ПЕРАД

А. ПРЕГЛЕД ПРИЈЕ КЛАЊА

1. Надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта може да одлучи да се перад која је намијењена клању мора прије клања прегледати на фарми поријекла. У том случају, клање јата перади са неке фарме може да се допусти једино:
  - (а) ако их прати здравствена свједоцба Одлуке о ветеринарској свједоцби о здравственом стању животиња и пошилијака животињског поријекла у унутрашњем и међународном промету и
  - (б) ако су испуњени захтјеви из тач. 2. до 5. овог Дијела

2. Преглед прије клања који се обавља на фарми поријекла мора да обухваћа:
    - (а) контролу записа или документације на фарми, укључујући податке о прехранбеном ланцу;
    - (б) преглед јата како би се утврдило:
      - (i) болују ли животиње од болести или стања који се могу да пренесу на животиње или људе ако се њима рукује или ако се конзумира њихово месо, односно понашају ли се на начин који указује да би се таква болест могла јавити,
      - (ii) показују ли животиње знакове поремећаја у општем понашању или знакове болести због којих би њихово месо могло да буде неприкладно за исхрану људи, или
      - (iii) постоје ли докази или разлози за сумњу да садрже заостале хемијске материје (резидуе) у количинама које премашују прописане нивое, или остатке (резидуе) забрањених материја.
  3. Преглед прије клања на фарми мора да обави службени ветеринар или овлашћени ветеринар.
  4. Преглед прије клања који се обавља у клаоници треба да обухвата једино:
    - (а) провјеру идентитета животиње; и
    - (б) преглед којим се провјерава јесу ли се поштовали прописи о добробити животиња те показује ли перад знакове стања које би могло штетно да дјелује на здравље људи или животиња. Овај преглед може да обави службени помоћник.
  5. Уколико се перад не закоље у року од три дана од издавања здравствене свједоцбе предвиђене тачком 1. алинејом (а) овог Дијела:
    - (а) у случају да јато још није напустило фарму поријекла на путу за клаоницу, мора се поново прегледати и мора се издати нова здравствена свједоцба;
    - (б) у случају да је јато већ на путу за клаоницу или је већ у клаоници, клање се може допустити након што се оцијене разлози одгањања, под условом да се јато поново прегледа.
  6. Уколико се преглед прије клања не обави на фарми, службени ветеринар мора да прегледа јато у клаоници.
  7. Ако перад показује клиничке симптоме болести, не смије се клати за исхрану људи. Међутим, ова перад се може заклати на линији клања на крају нормалног процеса клања, ако се предузму мјере опреза како би се избјегла опасност од ширења патогених организама те ако се одмах након њиховог клања опрема очисти и дезинфикује.
  8. Ако се ради о перади која се узгаја за производњу јетрене паштете (foie gras) те о перади са одгођеном евисцерацијом која је заклана на фарми поријекла, преглед прије клања мора да се обави у складу са тач. 2. и 3. овог Дијела. Свједоцба састављена према обрасцу из Дијела Ц ове Главе мора да прати трупове код којих није обављена евисцерација до клаонице или расјекаваонице.
- Б. ПРЕГЛЕД ПОСЛИЈЕ КЛАЊА**
1. Послије клања, сва перад мора да се прегледа у складу са Одјелком I и III Прилога I овог Правилника. Поред тога, службени ветеринар мора лично да обави сљедеће прегледе:
    - (а) дневни преглед унутрашњих органа и тјелесних шупљина на репрезентативном узорку перади;
    - (б) детаљни преглед на узорку дијелова птица или цијелих птица које су након прегледа последије клања проглашене неприкладнима за исхрану људи, при чему се узорак узима случајним одабиром из сваке серије перади истог поријекла; и
    - (ц) све додатне прегледе који су потребни када постоји разлог за сумњу да је месо дотичних птица неприкладно за исхрану људи.
  2. Ако се ради о перади која се узгаја за производњу јетрене паштете (foie gras) те о перади са одгођеном евисцерацијом која је заклана на фарми поријекла, преглед последије клања мора да укључује и контролу свједоцбе која прати трупове. Ако се ти трупови превозе директно са фарме у расјекаваоницу, преглед последије клања мора да се обави у расјекаваоници.

Ц. УЗОРАК ЗДРАВСТВЕНЕ СВЈЕДОЦБЕ

ЗДРАВСТВЕНА СВЈЕДОЦБА

за перад намијењену производњи јетрене паштете (foie gras) и перад са одгођеном евисцерацијом која је заклана на фарми поријекла

Надлежна ветеринарска организација:

.....

Бр:.....

1. Идентификација трупова код којих није обављена евисцерација

Врста: .....

Број: .....

2. Поријекло трупова код којих није обављена евисцерација

Адреса фарме: .....

3. Одредиште трупова код којих није обављена евисцерација

Трупови код којих није обављена евисцерација превешће се у сљедећу расјекаоницу:

.....

4. Изјава

Ја, доле потписани, изјављујем да:

– горе описани трупови код којих није обављена евисцерација припадају перади која је прије клања била прегледана на горе наведеној фарми у .....(вријеме), дана.....(датум) те је утврђено да је здрава;

– записи и документација који се односе на ове животиње удовољавају законским прописима те не забрањују клање дотичне перади.

Састављено у: .....

(Мјесто)

дана: .....

(Датум)

Печат

.....
(Потпис службеног или овлашћеног ветеринара)

ГЛАВА VI: ЛАГОМОРФИ ИЗ УЗГОЈА

Захтјеви за перад примјењују се и на лагоморфе из узгоја.

ГЛАВА VII: ДИВЉАЧ ИЗ УЗГОЈА**A. ПРЕГЛЕД ПРИЈЕ КЛАЊА**

1. Преглед прије клања може да се обави на фарми поријекла ако су испуњени захтјеви из Одјелка III Прилога III Правилника о хигијени хране животињског поријекла. У том случају, преглед прије клања мора да обави службени ветеринар или овлашћени ветеринар.
2. Преглед прије клања који се обавља на фарми мора да укључује проверу записа и документације на фарми, укључујући и податке о прехранбеном ланцу.
3. Ако се преглед прије клања обавља највише три дана прије доласка животиња у клаоницу и ако се животиње испоручују у клаоницу живе, преглед прије клања у клаоници треба да обухваћа једино:
  - (a) проверу идентитета животиње; и
  - (б) преглед којим се проверава јесу ли се поштовали прописи о добробити животиња те показују ли животиње знакове стања које би могло штетно да дјелују на здравље људи или животиња.
4. Свједоцба у складу са Одлуком о ветеринарској свједоцби о здравственом стању животиња и пошиљака животињског поријекла у унутрашњем и међународном промету мора да прати живе животиње које су прегледане на фарми. Свједоцба састављена према узорку обрасца из Главе X дио A овог Одјелка мора да прати животиње које су прегледане и заклане на фарми. Свједоцба састављена према узорку из Главе X Дио B овог Одјелка мора да прати животиње које су прегледане и заклане на фарми у складу са тачком 3. (a) Одјелком III Прилога III Правилника о хигијени хране животињског поријекла.
5. Када надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта одобри субјекту у пословању са храном да може овјерити/потврдити да је поступак клања и искрварења животиња извршен на исправан начин, тада службени или овлашћени ветеринар мора редовно да проверава рад лица које врши клањи и искрварење.

B. ПРЕГЛЕД ПОСЛИЈЕ КЛАЊА

1. Овај преглед укључује палпацију и, ако се процијени да је то потребно, инцизију оних дијелова животиње код којих је дошло до било каквих промјена или који су сумњиви из било којег другог разлога.
2. Поступци прегледа последије клања који су описани за говеда и овце, домаће свиње и перад примјењују се на одговарајућу врсту дивљачи из узгоја.
3. Уколико су животиње заклане на фарми, службени ветеринар у клаоници мора да прегледа свједоцбу која их прати.

ГЛАВА VIII: СЛОБОДНОЖИВУЋА ДИВЉАЧ**A. ПРЕГЛЕД ПОСЛИЈЕ ОДСТРЕЛА**

1. Слободноживућу дивљач треба прегледати што је могуће прије након пријема у објекат за обраду дивљачи.
2. Службени ветеринар узима у обзир изјаву или податке које у складу са Правилником о хигијени хране животињског поријекла достави обучено лице укључено у лов животиње.

3. Током прегледа последије одстрела, службени ветеринар мора да обави:

- (a) визуелни преглед трупа, његових шупљина и, према потреби, органа како би:
  - (i) открио све аномалије које нису резултат процеса лова. У ту сврху, дијагноза може да се заснивати на свим подацима које изучено лице достави у вези са понашањем животиње прије одстрела,
  - (ii) се увјерио да је смрт узрокована ловом, а не другим разлозима.

Ако оцјена не може да се донесе само на основу визуелног прегледа, мора се обавити опсежније испитивање у лабораторији;

- (б) испитивање органолептичких аномалија;
- (ц) палпацију органа, према потреби;
- (д) ако постоје озбиљни разлози за сумњу на присутност остатака (резидуа) или контаминаната, обавља анализу узорковањем резидуа који нису резултат процеса лова, укључујући и контаминанте из околине. Уколико се на основу тих сумњи обављају опсежнија испитивања, ветеринар мора да сачека завршетак испитивања прије него оцијени сву дивљач одстријељену током одређеног лова, односно оне дијелове за које се сумња да показују исте аномалије;
- (e) откривање особина које указују да месо представља опасност за здравље, укључујући:
  - (i) ненормално понашање или поремећај општег стања живе животиње на које је указао ловац,
  - (ii) генерализована присутност тумора или апсцеса на различитим унутрашњим органима или мишићима,
  - (iii) артритис, орхитис, патолошке промјене на јетри или слезени, упала цријева или пупчаног подручја,
  - (iv) присутност страних тијела, која нису резултат процеса лова, у тјелесним шупљинама, желуцу или цријевима или у мокраћи, уколико је видљива промјена у боји поребрице и потрбушнице (ако постоје дотични унутрашњи органи),
  - (v) присутност паразита,
  - (vi) стварање великих количина гасова у желучано-цријевном тракту уз промјену боје унутрашњих органа (ако дотични органи постоје),
  - (vii) значајне аномалије у погледу боје, конзистенције или мириса мишићног ткива и органа,
  - (viii) стари отворени преломи,
  - (ix) изузетна мршавост и/или општи или локални едем,
  - (x) свјеже срастање уз поребрицу и потрбушницу, и
  - (xi) друге очите велике промјене као што је распадање.

4. Уколико то захтијева службени ветеринар, кичма и глава морају да се расијекну по дужини.

5. У случају ситне слободноживуће дивљачи код које није обављена евисцерација одмах након одстрела, службени ветеринар, мора да обави преглед последије одстрела (post mortem) на репрезентативном узорку животиња из истог извора. Уколико се прегледом

- открије болест која је преносива на човјека или било која особина која је наведена у тачки 3. алинеји е) овог Дијела, службени ветеринар, мора да обави додатне прегледе на цијелој серији како би одредио мора ли се животиња прогласити неприкладном за исхрану људи односно мора ли се сваки труп појединачно прегледати.
6. У случају сумње, службени ветеринар, може да обави додатна расијецања и прегледе одговарајућих дијелова животиња како би поставио коначну дијагнозу.

Б. ОДЛУКЕ НАКОН КОНТРОЛА

Поред случајева предвиђених Одјељком II Главом V, месо код којег се током прегледа послје одстрела (post mortem прегледа) открију особине које су наведене у тачки 3. алинеји (е) дијела А мора се прогласити неприкладним за исхрану људи.

ГЛАВА IX: ПОСЕБНЕ ОПАСНОСТИ

А. Трансмисивне спонгиформне енцефалопатије

При обављању службених контрола у вези са ТСЕ морају се узети у обзир захтјеви који су прописани Правилником којим се утврђују мјере за спречавање, контролу и искорјењивање трансмисивних спонгиформних енцефалопатија ("Службени гласник БиХ", број 25/11) и другим релевантним прописима у Босни и Херцеговини.

Б. Цистицеркоза

1. Поступци прегледа послје клања који су описани у Главама I и IV овог Одјељка представљају минималне захтјеве за преглед на цистицеркозу код говеда старијих од шест седмица и свиња. Поред тога, могу да се примијене и посебни серолошки тестови. Код говеда старијих од шест седмица није обавезна инцизија мишића за жвакање при прегледу послје клања ако се примјењује посебни серолошки тест. Исто се односи и на говеда старија од шест седмица која су узгојена на фарми за коју је службено потврђено да је слободна од цистицеркозе.
2. Месо заражено цистицеркозом мора да се прогласи неприкладним за исхрану људи. Међутим, ако зараза цистицеркозом није захватила цијелу животињу, дијелови животиње који нису заражени могу да се прогласе прикладним за исхрану људи након што се подвргну хладном третману.

Ц. Трихинелоза

1. Трупови свиња (домаћих свиња, дивљих свиња из узгоја и дивљих слободноживућих свиња), копитара и других врста које обилијевају од трихинелозе морају

да се испитају на трихинелозу у складу са важећим прописима у Босни и Херцеговини, осим ако ти прописи не предвиђају другачије.

2. Месо животиња заражених трихинелозом мора да се прогласи неприкладним за исхрану људи.
  - Д. Сакагија
    1. Према потреби, копитари се морају испитати на сакагију. Испитивање копитара на сакагију мора да укључује пажљиви преглед слузнице душника, гркљана, носних шупљина те синуса и бочних шупљина након што се глава располови по средини и изреже носна преграда.
    2. Месо коња код којих је дијагностикована сакагија мора да се прогласи неприкладним за исхрану људи.
  - Е. Туберкулоза
    1. Животиње које су показале позитивну или сумњиву реакцију на туберкулин или код којих постоје други разлози за сумњу на инфекцију, морају се клати одвојено од других животиња, при чему се морају предузети мјере опреза како би се спријечила контаминација других трупова, линије клања и особља које се налази у клаоници.
    2. Све месо животиња код којих су прегледом послје клања откривене локализоване туберкулозне промјене на већем броју органа или дијелова трупа мора да се прогласи неприкладним за исхрану људи. Међутим, ако је туберкулозна промјена откривена у лимфним чворовима само једног органа или дијела трупа, само се заражени орган или дио трупа те припадајући лимфни чворови требају прогласити неприкладним за исхрану људи.
  - Ф. Бруцелоза
    1. Животиње које су показале позитивну или сумњиву реакцију на тест на бруцелозу или код којих постоје други разлози за сумњу на инфекцију, морају се клати одвојено од других животиња, при чему се морају предузети мјере опреза како би се спријечила контаминација других трупова, линије клања и особља које се налази у клаоници.
    2. Сво месо животиња код којих се прегледом послје клања открију промјене које указују на инфекцију бруцелозом мора да се прогласи неприкладним за исхрану људи. У случају животиња које показују позитивну или сумњиву реакцију на тест на бруцелозу, виме, генитални тракт и крв морају да се прогласе неприкладним за исхрану људи, чак и ако се не открију такве промјене.

ГЛАВА X: УЗОРАК СВЈЕДОЦБЕ О ЗДРАВСТВЕНОМ СТАЊУ**A. УЗОРАК СВЈЕДОЦБЕ О ЗДРАВСТВЕНОМ СТАЊУ ЗА ЖИВОТИЊЕ
ЗАКЛАНЕ НА ПОЉОПРИВРЕДНОЈ ФАРМИ****ЗДРАВСТВЕНА СВЈЕДОЦБА**

за животиње заклане на пољопривредној фарми

Надлежни орган: .....

Број: .....

1. Идентификација животиња

Врста: .....

Број животиња: .....

Идентификациона ознака: .....

2. Поријекло животиња

Адреса фарме поријекла: .....

Идентификација газдинства⁽¹⁾: .....**3. Одредиште животиња**

Животиње ће се превозити у сљедећу клаоницу: .....

Сљедећим превозним средством: .....

4. Остали битни подаци

.....

5. Изјава

Ја, доље потписани, изјављујем:

– да су горе описане животиње биле прегледане прије клања на горе наведеној фарми у .....(вријеме), дана.....(датум) те је утврђено да су здраве;

– да су заклане на пољопривредној фарми у .....(вријеме), дана.....(датум) и да су клање и искрварење исправно обављени,

– да евиденција и документација о овим животињама задовољава прописане захтјеве и не забрањују клање наведених животиња.

Састављено у: .....

(Мјесто)

дана: .....

(Датум)

Печат

.....
(Потпис службеног или овлашћеног ветеринара)⁽¹⁾ необавезно

**Б. УЗОРАК СВЈЕДОЦБЕ О ЗДРАВСТВЕНОМ СТАЊУ ЗА ГАЈЕНУ ДИВЉАЧ
ЗАКЛАНУ НА ПОЉОПРИВРЕДНОЈ ФАРМИ у складу са тачком 3. (а) из Одјељка III
III Прилога III Правилника о хигијени хране животињског поријекла**

ЗДРАВСТВЕНА СВЈЕДОЦБА

за гајену дивљач заклану на пољопривредној фарми у складу са тачком 3. (а) из Одјељка III
Прилога III Правилника о хигијени хране животињског поријекла

Надлежни орган: .....

Број: .....

1. Идентификација животиња

Врста: .....

Број животиња: .....

Идентификациона ознака: .....

2. Поријекло животиња

Адреса фарме поријекла: .....

Идентификација газдинства⁽¹⁾: .....

3. Одредиште животиња

Животиње ће се превозити у следећу клаоницу: .....

Следећим превозним средством: .....

4. Остали битни подаци

.....

5. Изјава

Ја, доле потписани, изјављујем:

– да су горе описане животиње биле прегледане прије клања на горе наведеној фарми у
..... (вријеме), дана..... (датум) те је утврђено да су здраве;

– да евиденција и документација о овим животињама задовољава прописане захтјеве и
не забрањују клање наведених животиња.

Састављено у: .....

(Мјесто)

дана: .....

(Датум)

Печат

.....
(Потпис службеног или овлашћеног ветеринара)

⁽¹⁾ необавезно

ПРИЛОГ II. ЖИВИ ШКОЉКАШИ

ГЛАВА I: ПОДРУЧЈЕ ПРИМЈЕНЕ

Овај Прилог се примјењује на живе шкољкаше и, аналогно томе, на живе бодљикаше, живе плаштењаке и живе морске пужеве.

ГЛАВА II: СЛУЖБЕНЕ КОНТРОЛЕ ЖИВИХ ШКОЉКАША КОЈИ ПОТИЧУ ИЗ ПРОИЗВОДНИХ ПОДРУЧЈА РАЗВРСТАНИХ У РАЗРЕДЕ А. РАЗВРСТАВАЊЕ ПРОИЗВОДНИХ ПОДРУЧЈА И ПОДРУЧЈА ЗА ПОНОВНО ПОЛАГАЊЕ

1. Надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта мора да утврди локацију и границе производних подручја и подручја за поновно полагање које разврстава. То може, према потреби, да ради у сарадњи са субјектом у пословању са храном.
2. Надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта мора да разврста производна подручја у којима допушта сакупљање/изловљавање живих шкољкаша у једну од три категорије у зависности од нивоа фекалног онечишћења. То може, према потреби, да ради у сарадњи са субјектом у пословању са храном.
3. Надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта може у разред А да сврста она подручја у којима се смију сакупљати/изловљавати живи шкољкаши намијењени директној исхрани људи. Живи шкољкаши сакупљени/изловљени у тим подручјима морају да удовољавају здравственим нормама које су за живе шкољкаше утврђене у Глави V Одјелка VII Прилога III Правилника о хигијени хране животињског поријекла.
4. Надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта може у разред Б да сврста она подручја у којима се живи шкољкаши смију сакупљати/изловљавати али се могу ставити у промет за исхрану људи тек након обраде у центру за прочишћавање или поновног полагања тако да удовољавају нормама из тачке 3. овог Дијела. Живи шкољкаши сакупљени/изловљени на тим подручјима не смију да прекораче, у 90% узорака, 4600 E. coli на 100 г меса и интраваскуларне течности. У осталих 10% узорака живих шкољкаша не смију да прекораче 46.000 E. coli на 100 г меса и међуљуштурне течности. Референтна метода за извођење ове анализе је тест највјероватнијег броја MPN (*Most Probable Number*), у складу са ISO стандардом 16649-3, са три разрјеђења у пет епрувета. Алтернативне методе се могу користити ако су валидовани према овој референтној методи у складу са критеријумима из EN/ISO 16140.
5. Надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта може у разред Ц да сврста она подручја у којима се живи шкољкаши смију сакупљати/изловљавати али се могу ставити у промет за исхрану људи тек након што су биле током дужег периода поново положене тако да удовољавају нормама из тачке 3. овог Дијела. Живи шкољкаши из ових подручја не смију да садржавају више од 46000 E. coli на 100 г меса и међуљуштурне течности, а што се утврђује MPN тестом са три разрјеђења у 5 епрувета. Референтна метода за извођење ове анализе је тест највјероватнијег броја MPN (*Most Probable Number*), у складу са ISO стандардом 16649-3, са три разрјеђења у пет епрувета. Алтернативне методе могу да се користе ако су валидовани према овој референтној методи у складу са критеријумима из EN/ISO 16140

6. Ако надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта одлучи начелно да разврста производно подручје или подручје за поновно полагање, мора да се:
  - (a) сачини попис извора онечишћења људског и животињског поријекла који би могли да узрокују онечишћење производног подручја;
  - (б) испитају количине органских онечишћивача који се испуштају током различитих годишњих периода, у зависности од сезонских промјена у популацијама људи и животиња у сливу, количини оборина, обради отпадних вода итд.;
  - (ц) утврде особине кружења онечишћивача на основу дјеловања морских струја, батиметрије и морских мијена у производном подручју; и
  - (д) утврди програм узорковања шкољкаша у производном подручју који се заснива на испитивању утврђених података и у којем број узорака, географска распоређеност тачки узорковања те учесталост узорковања морају обезбиједити да резултати анализа буду што је могуће репрезентативнији за дотично подручје.

Б. ПРАЂЕЊЕ СТАЊА У РАЗВРСТАНИМ ПОДРУЧЈИМА ЗА ПОНОВНО ПОЛАГАЊЕ И ПРОИЗВОДНИМ ПОДРУЧЈИМА

1. Подручја за поновно полагање и производна подручја која су разврстана у разреде морају се периодично контролисати како би се провјерило сљедеће:
  - (a) постојање злоупотреба у односу на поријекло и одредиште живих шкољкаша;
  - (б) микробиолошки квалитет живих шкољкаша у односу на производна подручја и подручја за поновно полагање;
  - (ц) присутност планктона који производи токсине у водама на производном подручју и на подручју за поновно полагање, те присутност биотоксина у живим шкољкашима; и
  - (д) присутност хемијских онечишћивача у живим шкољкашима.
2. У сврху спровођења тачке 1, алинеја (б), (ц) и (д) морају се саставити планови узорковања који предвиђају обављање контрола у редовним временским размацима, или од случаја до случаја ако су периоди сакупљања/изловљавања нередовни. Географска распоређеност тачки узорковања те учесталост узорковања морају обезбиједити да резултати анализа буду што је могуће репрезентативнији за дотично подручје.
3. Планови узорковања у сврху контроле микробиолошког квалитета живих шкољкаша морају нарочито да узму у обзир:
  - (a) могуће варијације у фекалној контаминацији, и
  - (б) параметре из тачке 6. Дијела А. ове Главе
4. Планови узорковања у сврху провјере присутности планктона који производи токсине у водама на производном подручју и на подручју за поновно полагање, те присутности биотоксина у живим шкољкашима морају нарочито да узму у обзир могуће варијације у присутности планктона који садржи морске биотоксине. Узорковање мора да обухваћа:
  - (a) периодично узорковање у сврху откривања промјена у саставу планктона који садржи токсине и утврђивања његове географске распоређености. Уколико добијени резултати укажу на накупљање токсина у месо шкољкаша, мора се обавити интензивно узорковање;

- (б) периодичне тестове токсичности на оним шкољкашима из угроженог подручја који су најосјетљивији на контаминацију.
5. Као опште правило, узорковање у сврху анализе токсина у шкољкашима мора се обављати једном седмично током периода у којима је допуштено сакупљање/изловљавање. У одређеним подручјима, или за одређене врсте шкољкаша, ово узорковање може да буде рјеђе ако процјена ризика у вези са појавом токсина или фитопланктона указује на веома ниску опасност од токсичних епизода. Узорковање мора да буде чешће ако та процјена указује да седмично узорковање није довољно. Процјена ризика се мора периодично преиспитивати како би се процијенила опасност од токсина који се јављају у живим шкољкашима из тих подручја.
  6. Уколико су познате брзине накупљања токсина код одређене групе врста из истог подручја, врста код које је брзина накупљања токсина највећа узима се као референтна врста. На основу тога, допустиће се искориштавање свих врста из те групе ако су нивои токсина код референтне врсте испод законом утврђених граница. Ако су нивои токсина код референтне врсте изнад законом утврђених граница, сакупљање/изловљавање осталих врста смије да се допусти једино ако додатне анализе на осталим врстама укажу да су нивои токсина испод утврђених граница.
  7. Што се тиче праћења планктона, узорци морају да буду репрезентативни за водени ступац те морају да пружају податке о присутности токсичних врста као и о правцима развоја популација. Ако се открије било каква промјена код токсичних популација која би могла довести до накупљања токсина, мора се повећати учесталост узорковања шкољкаша или се подручја морају превентивно затворити док се не добију резултати анализа токсина.
  8. Планови узорковања у сврху провјере присутности хемијских онечишћивача морају омогућити откривање сваког прекорачења граничних врједности утврђених посебним прописима.

Ц. ОДЛУКЕ ПОСЛИЈЕ СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА ПРАЋЕЊА

1. Уколико резултати узорковања покажу да нису задовољене здравствене норме за шкољкаше или да постоји било каква друга опасност за људско здравље, надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта мора да затвори дотично производно подручје и спријечити сакупљање/изловљавање живих шкољкаша. Међутим, надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта може поново да разврста производно подручје у разред Б или Ц ако оно испуњава одговарајуће критеријуме утврђене у Дијелу А. ове Главе и ако не постоји никаква друга опасност за људско здравље.
2. Надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта може поново да отвори затворено производно подручје једино ако су здравствене норме за шкољкаше поново у складу са важећим прописима. Да би се поново отворило производно подручје које је надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта затворио због присутности планктона или прекомјерне нивоа токсина у шкољкашима, потребно је да најмање два узастопна резултата, добијена у размаку од најмање 48 часова, покажу да је ниво токсина испод законом утврђене границе. При доношењу ове одлуке,

надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта може да узме у обзир податке о развоју фитопланктона. Уколико постоје поуздани подаци о динамици токсичности у одређеном подручју, те под условом да постоје најновији подаци који указују на смањење токсичности, надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта може одлучити да поново отвори подручје ако резултати једног јединог узорковања покажу да нису прекорачене законом утврђене границе.

Д. ДОДАТНИ ЗАХТЈЕВИ С ОБЗИРОМ НА ПЛАН ПРАЋЕЊА

1. Надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта мора да надзире разврстано производно подручје у којем је забранио сакупљање/изловљавање шкољкаша, или за које је утврдио посебне захтјеве у погледу сакупљања/изловљавања, како би обезбиједио да се производи који су штетни за људско здравље не стављају на тржиште.
2. Поред праћења стања у производним подручјима и подручјима за поновно полагање из тачке 1. Дијела Б. ове Главе, мора се успоставити систем надзора који обухваћа и лабораторијска испитивања како би се провјеравало да ли субјекат у пословању са храном удовољава захтјевима утврђеним за коначни производ у свим фазама производње, прераде и дистрибуције. Овим се системом надзора мора нарочито провјеравати да количине морских биотоксина и онечишћивача не прекорачују сигурносне границе и да микробиолошки квалитет шкољкаша не представља опасност за људско здравље.

Е. ЕВИДЕНТИРАЊЕ И РАЗМЈЕНА ПОДАТАКА

Надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта мора да:

- (а) успостави и ажурира попис одобрених производних подручја и подручја за поновно полагање, са подацима о њиховој локацији и границама те о разреду у који је подручје сврстано, у којима се живи шкољкаши смију сакупљати/изловљавати у складу са захтјевима из овог Прилога. Попис се мора доставити заинтересованим странама којих се тиче овај Прилог, као што су произвођачи, сакупљачи те лица одговорна за центре за прочишћавање и отпремне центре;
- (б) одмах обавијести заинтересоване стране којих се тиче овај Прилог, као што су произвођачи, сакупљачи те лица одговорна за центре за прочишћавање и отпремне центре, о свакој промјени локације, граница или разреда производног подручја, или о његовом привременом или трајном затварању; и
- (ц) одмах дјелује ако контроле које су прописане овим Прилогом укажу да производно подручје мора да се затвори или преразврста или да може поново да се отвори.

Ф. САМОКОНТРОЛЕ СУБЈЕКТА У ПОСЛОВАЊУ СА ХРАНОМ

При доношењу одлуке о разврставању, отварању или затварању производних подручја, надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта може да узима у обзир резултате контрола које су спровели субјекти у пословању са храном или организације које представљају субјекте у пословању са храном. У том случају надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта мора да одреди лабораторију за

спровођење анализа, а узорковање и анализе се, према потреби, морају обавити у складу са протоколом који су усагласили надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта и дотични субјекат у пословању са храном или организација.

ГЛАВА III: СЛУЖБЕНЕ КОНТРОЛЕ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА ЧЕШЉАЧЕ (PECTINIDAE) И МОРСКЕ ГАСТРОПОДЕ КОЈЕ СЕ НЕ ХРАНЕ ПРЕКО ФИЛТЕРА ИЗЛОВЕНЕ ИЗВАН РАЗВРСТАНИХ ПРОИЗВОДНИХ ПОДРУЧЈА

Службене контроле чешљача (pectinidae) и морских гастропода, које се не хране преко филтера, изловљених изван разврстаних производних подручја морају да се обављају на велетржницама риба, у отпремним центрима и објектима за прераду. Тим се службеним контролама мора провјерити усклађеност са здравственим нормама за живе шкољкаше које су утврђене у Глави V и Глави IX Одјелка VII Прилога III Правилника о хигијени хране животињског поријекла

ПРИЛОГ III ПРОИЗВОДИ РИБАРСТВА

ГЛАВА I: СЛУЖБЕНЕ КОНТРОЛЕ ПРОИЗВОДЊЕ И СТАВЉАЊА У ПРОМЕТ

1. Службене контроле производње и стављања у промет производа рибарства морају нарочито да укључују:
  - (a) редовну провјеру хигијенских услова при искрцају и првој продаји;
  - (b) редовне инспекцијске прегледе бродова и објеката на копну, укључујући велетржнице риба, како би се нарочито провјерило сљедеће:
    - (i) према потреби, испуњавају ли се и даље услови за одобрење,
    - (ii) рукује ли се производима рибарства на исправан начин,
    - (iii) испуњавају ли се захтјеви у погледу хигијене и температуре, и
    - (iv) чистоћа објеката, укључујући и бродове, те њихових постројења и опреме те хигијена особља; и
  - (ц) провјеру складишних и превозних услова.
2. Међутим, у складу са тачком 3. ове Главе, службене контроле бродова:
  - (a) могу да се обаве када бродови уплове у луку Босне и Херцеговине;
  - (b) односе се на све бродове који истоварају производе рибарства у лукама Босне и Херцеговине, без обзира под чијом заставом плоче; и
  - (ц) ако је потребно, обавља надлежни орган државе под чијом заставом брод плови, а по потреби се могу, обављати док је брод на мору или док је у луци друге државе.
3. Уколико надлежни орган ЕУ власти Канцеларију да у његово име обавља ветеринарске прегледе, та два надлежна органа морају да усагласе услове за обављање таквих прегледа. Ти услови морају нарочито да гарантују да ће надлежни орган државе под чијом заставом брод плови одмах примити извјештај о резултатима ветеринарских прегледа и о сваком случају сумње на неусклађеност, како би могле предузети потребне мјере.

ГЛАВА II: СЛУЖБЕНЕ КОНТРОЛЕ ПРОИЗВОДА РИБАРСТВА

Службене контроле производа рибарства морају да обухваћају најмање сљедеће елементе:

A. ОРГАНОЛЕПТИЧКА ИСПИТИВАЊА

Насумична органолептичка испитивања морају да се обављају у свим фазама производње, прераде и дистрибуције. Један од циљева тих испитивања је провјерити испуњавање критеријума свјезине утврђених у складу са важећим прописима. У оквиру тога се нарочито мора провјерити је ли свјезина производа рибарства, у свим фазама производње, прераде и дистрибуције, најмање изнад доњих граница критеријума свјезине утврђених у складу са важећим прописима.

B. ПОКАЗАТЕЉИ СВЈЕЗИНЕ

Ако се на основу органолептичког испитивања посумња у свјезину производа рибарства, могу се узети узроци који се лабораторијски испитују како би се одредили нивои укупног испаривог базног нитрогена (TVB-N) и триметиламин нитрогена (TMA-N).

Надлежни органи из члана 2. став (1) овог Правилника морају да примјењују критеријуме утврђене важећим прописима.

Уколико на основу органолептичког испитивања постоје разлози сумњати на присутност других стања која би могла да утичу на здравље људи, морају се узети одговарајући узорци у сврху провјере.

Ц. ХИСТАМИН

Морају се обављати насумична тестирања на хистамин како би се провјерила усклађеност са допуштеним нивоима у складу са важећим прописима.

D. ЗАОСТАЛЕ МАТЕРИЈЕ (РЕЗИДУЕ) И КОНТАМИНАНТИ

Морају се утврдити мјере праћења како би се контролисали нивои резидуа и контаминаната у складу са важећим прописима.

E. МИКРОБИОЛОШКЕ ПРЕТРАГЕ

Према потреби, морају се обављати микробиолошке претраге у складу са одговарајућим правилима и критеријумима у складу са важећим прописима.

F. ПАРАЗИТИ

Морају се обављати насумичне претраге како би се провјерила усклађеност са важећим прописима који се односи на паразите.

G. ОТРОВНИ ПРОИЗВОДИ РИБАРСТВА

Провјере се морају обављати како би се обезбиједило да:

1. производи рибарства који потичу од отровних риба из сљедећих породица не буду стављени на тржиште: *Tetraodontidae*, *Molidae*, *Diodontidae* и *Canthigasteridae*;
2. свјежи, припремљени, смзнути и прерађени производи рибарства који припадају породици, *Gempylidae*, нарочито *Ruvettus pretiosus* и *Lepidocybium flavo-brunneum*, буду стављени на тржиште само умотани/упаковани, те на одговарајући начин означени како би се обезбиједила информације за потрошаче о методама припреме/кувања и ризицима у вези са присуством материја са штетним гастроинтестиналним ефектима. Научни и уобичајени назив производа рибарства мора да се налази на етикету.

3. производи рибарства који садрже битоксине као што је *ciguatera* или друге токсине опасне за људско здравље не буду стављени на тржиште. Међутим, производи рибарства добијени од шкољкаша, бодљикаша, плаштењака и морских пужева смију се стављати на тржиште ако су произведени у складу са Одјелком VII Прилога III Правилника о хигијени хране животињског поријекла и удовољавају условима прописаним у тачки 2. Главе V Одјелка VII Прилога III Правилника о хигијени хране животињског поријекла.

ГЛАВА III: ОДЛУКЕ НАКОН КОНТРОЛА

Производи рибарства морају да се прогласе неприкладним за исхрану људи ако:

1. органолептичка, хемијска, физикална или микробиолошка испитивања или претраге на паразите покажу да нису у складу са важећим прописима;
2. у својим јестивим дијеловима садрже контаминанте или резидуе у количинама које премашују границе утврђене важећим прописима или у толиким количинама код којих би израчунати дневни унос путем хране премашивао дневне или седмичне дозе које су прихватљиве за људе;
3. потичу од:
  - (а) отровних риба,
  - (б) производа рибарства који не задовољавају захтјевима који су прописани у Дијелу Г. тачка 2. Главе II овог Прилога утврђеним за биотоксине, или
  - (ц) шкољкаша, бодљикаша, плаштењака или морских пужева који садрже морске биотоксине у укупним количинама које премашују границе прописане Правилником о хигијени хране животињског поријекла;
4. надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта сматра да би могли да представљају опасност за јавно здравље или здравље животиња или ако су из било којег другог разлога неприкладни за исхрану људи.

ПРИЛОГ IV СИРОВО МЛИЈЕКО, КОЛОСТРУМ, МЛИЈЕЧНИ ПРОИЗВОДИ И ПРОИЗВОДИ НА БАЗИ КОЛОСТРУМА

ГЛАВА I: КОНТРОЛА ФАРМИ ЗА ПРОИЗВОДЊУ МЛИЈЕКА И КОЛОСТРУМА

1. Животиње на фармама за производњу млијека и колострума морају да буду подвргнуте службеним контролама којима се провјерава усклађеност са захтјевима за производњу сировог млијека и колострума, а нарочито здравствено стање животиња и употреба ветеринарских лијекова.
Ове контроле се могу одвијати приликом ветеринарских прегледа који се спроводе у складу са важећим прописима о здрављу људи или животиња односно о добробити животиња, а може их обављати овлашћени ветеринар.
2. Уколико постоје разлози за сумњу да нису испуњени захтјеви у погледу здравља животиња, мора се провјерити опште здравствено стање животиња.
3. Фарме за производњу млијека и колострума морају се подвргнути службеним контролама како би се провјерило јесу ли испуњени захтјеви у погледу хигијене. Те службене контроле могу да укључују инспекцијске прегледе и/или праћење контрола које обављају стручне организације. Уколико се покаже да је хигијена незадовољавајућа, надлежни орган

ентитета или Брчко Дистрикта мора да провјери предузимају ли се потребне мјере како би се стање поправило.

ГЛАВА II: КОНТРОЛА СИРОВОГ МЛИЈЕКА И КОЛОСТРУМА НАКОН ПРИКУПЉАЊА

1. У случају сировог млијека и колострума надлежни орган ентитета или Брчко Дистрикта мора да надзире прегледе који се спроводе у складу са Дијелом III Главе I Одјелка IX Прилога III Правилника о хигијени хране животињског поријекла.
2. Ако субјекат у пословању са храном не поправи стање у року од три мјесеца од првог обавјештења надлежног органа ентитета или Брчко Дистрикта о неиспуњавању критеријума у погледу броја микроорганизама и броја соматских ћелија, испорука сировог млијека и колострума са производне фарме мора да се обустави или – у складу са посебним допуштењем или према општим упутствима надлежног органа ентитета или Брчко Дистрикта – подвргне захтјевима у погледу његове обраде и употребе који су потребни да би се заштитило јавно здравље. Та обустава или ти захтјеви морају остати на снази све док субјекат у пословању са храном не докаже да сирово млијеко и колострум поново испуњава критеријуме.

ПРИЛОГ V ОБЈЕКТИ КОЈИ НЕ ПОДЛИЈЕЖУ ЗАХТЈЕВУ ПОВОДОМ УВРШТЕЊА НА ПОПИСЕ ИЗ ЧЛАНА 12. СТАВ (1) ОВОГ ПРАВИЛНИКА

Сљедећи објекти из других земаља не морају да буду уврштени на пописе који се састављају и ажурирају у складу са чланом 12. овог Правилника:

1. објекти у којима се рукује производима животињског поријекла за које нису утврђени посебни захтјеви прописани Правилником о хигијени хране животињског поријекла;
2. објекти у којима се обавља једино примарна производња;
3. објекти који се баве једино пословима превоза;
4. објекти у којима се једино складиште производи које није потребно складиштити у условима контролисане температуре.

ПРИЛОГ VI ЗАХТЈЕВИ У ПОГЛЕДУ ЦЕРТИФИКАТА КОЈИ ПРАТЕ ПОШИЉКЕ ПРИ УВОЗУ

1. Представник надлежног органа земље пошиљаоца који издаје сертификат који прати пошиљку производа животињског поријекла намијењену Босни и Херцеговини, мора да потпише тај сертификат те да се побрине да на њој буде службени печат. Овај захтјев се односи на сваки лист сертификата ако се он састоји од више од једног листа. У случају бродова творница, надлежни орган може да овласти капетана брода или другог бродског официра да потпише сертификат.
2. Сертификати морају да буду састављени на службеном језику или језицима земље пошиљаоца и најмање једног од језика у службеној употреби у Босни и Херцеговини, односно мора им се приложити овјерен превод на тај језик или језике.
3. Оригинална верзија сертификата мора да прати пошиљке при уласку у Босну и Херцеговину.
4. Сертификати морају да се састоје од:
  - (а) једног листа папира; или

- (б) двије или више страница које су дио јединственог и недјелјивог листа папира; или
  - (ц) низа страница које су нумерисане тако да је на свакој од њих наведено да се ради о одређеној страници коначнога низа (нпр. 'страница 2. од 4 странице').
5. На сертификатима мора да буде наведен јединствени идентификациони број. Ако се сертификат састоји од низа страница, тај број мора да буде наведен на свакој страници.
  6. Сертификат се мора издати прије него пошिल्ка на коју се сертификат односи престане да буде под надзором надлежнога органа земље пошљаоца.
-